

Utreddning om Haagkonvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne og utarbeiding av regler til vergemålsloven kapittel 12 mv.

Karin M. Bruzelius

26. februar 2015

Innhold

Kapittel 1 - Om mandatet og forslagene i utredningen	4
1.1 Mandatet.....	4
1.2 Utredningens oppbygning og hovedpunktene i forslagene.....	5
Kapittel 2 - Gjeldende norske internasjonal privat- og prosessrettslige regler om vergemål når en sak har tilknytning til flere stater	7
2.1 Innledning.....	7
2.2 Generelt om vergemålsloven av 2010	8
2.3 Norsk internasjonal privat- og prosessrett i saker om vergemål	9
2.3.1 Innledning.....	9
2.3.2 Vergemålsloven av 2010	10
2.3.3 Internordiske forhold	12
2.3.4 Andre internasjonale forpliktelser	13
2.4. Kort om situasjonen i Finland, Sverige og Danmark	13
2.5 Oppsummering.....	16
Kapittel 3 - Haagkonvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne.....	17
3.1 Innledning.....	17
3.2 Haag-konvensjonen av 2000	18
3.2.1 Innledning.....	18
3.2.2 Nærmere om bestemmelsene i konvensjonen.....	18
Kapittel 4 - Behovet for lovregler for vergemålsaker med tilknytning til utlandet.....	31
4.1. Dagens faktiske og rettslige situasjon	31
4.2 En sammenligning av bestemmelsene i Haagkonvensjonene 1996 og 2000 med gjeldende norsk rett og Norges internasjonale forpliktelser	33
4.2.1 Valget av tilknytningsfaktor.	34
4.2.2 Jurisdiksjonsvalget.....	35
4.2.3 Rettsvalget.....	36
4.2.4 Fremtidsfullmakter.....	36
4.2.5 Rettsvalget for enkelte transaksjoner.	38
4.2.6 Innskrenkninger i rettsvalget.	39
4.2.7 Anerkjennelse og fullbyrding	39
4.2.8 Samarbeid mv.....	40
4.2.9 Nordisk familierettslig konvensjon.....	40

Kapittel 5 - Forslagets økonomiske og organisatoriske konsekvenser og virkninger for enkeltindivider	40
Kapittel 6 - Merknader til lovutkastet	41
6.1 Innledning.....	41
6.2 Til utkastet til nytt kapittel 12.	42
Til § 98 (Når vergemålssak kan behandles i Norge)	42
Til § 99 (Kompetanse til å oppheve et vergemål mv.).....	45
Til § 100 (Rettsvalget).....	45
Til § 101 (Vergemål for en mindreårig i kraft av lov)	46
Til § 102 (Rettsvalget for enkelte transaksjoner)	47
Til § 103 (Fylkesmannens myndighet i internasjonale forhold når det gjelder stadfesting av fremtidsfullmakter) og § 104 (Fremtidsfullmakter og rettsvalg)	48
Til § 105 (Begrensninger i rettsvalget))	48
Til § 106 (Anerkjennelse av vedtak)	48
Til § 107 (Fullbyrding).....	49
Til § 108 (Attest om anerkjenning og fullbyrding)	49
Til § 109 (Haagkonvensjonen 2000 om beskyttelse av voksne).....	49
Til § 110 (forholdet til andre internasjonale avtaler om vergemål).....	50
6.3. Til lovutkastet II og III	50
Kapittel 7 - Utkast til lov om endring av lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål.....	50
Vedlegg 1.....	55
(uoffisiell oversettelse til norsk av)	55
Konvensjon om internasjonal beskyttelse av voksne	55
(Inngått 13. januar 2000)	55
Vedlegg 2.....	74
CONVENTION ON THE INTERNATIONAL PROTECTION OF ADULTS.....	74

Kapittel 1 - Om mandatet og forslagene i utredningen

1.1 Mandatet

Justis- og beredskapsdepartementet anmodet i brev 14. august 2014 undertegnede om å utrede spørsmålet om mer utfyllende bestemmelser i vergemålsloven om internasjonale forhold. Mandatet lyder:

«Mandat for enpersonsutredning

1. *Befolkningens geografiske mobilitet har økt betydelig de senere tiårene. Dette gjelder ikke minst den eldre del av befolkningen. Mange er mer på reise og mange pensjonister velger å tilbringe store deler av året i sydligere strøk. En slik endring av atferd kan øke behovet for regler som sikrer beskyttelse av voksne i internasjonale forhold.*
2. *Haag-konferansen har utarbeidet en konvensjon 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne. Konvensjon trådte i kraft 1. januar 2009. Så langt er følgende åtte stater medlem av konvensjonen: Estland, Finland, Frankrike, Tyskland, Sveits, Storbritannia, Tsjekkia og Østerrike. I tillegg har følgende stater undertegnet konvensjonen: Hellas, Irland, Italia, Kypros, Luxembourg, Nederland og Polen. Konvensjonen er nært beslektet med Haag-konvensjonen 19. oktober 1996 om beskyttelse av barn.*
3. *Departementet ønsker å få utarbeidet et forslag til høringsnotat om et mer utfyllende kapittel i vergemålsloven om internasjonale forhold basert på reglene i Haag - konvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne. Reglene bør imidlertid kunne anvendes både for barn og voksne. Departementet ønsker også en vurdering av om Haagkonvensjonen om beskyttelse av voksne bør undertegnes og ratifiseres.*
4. *Utrederen bes særlig om å utarbeide følgende:*
 - a) *Et utkast til norske regler i vergemålsloven om kompetanse og lovvalg som kan anvendes både for barn og voksne, herunder for fremtidsfullmakter, som er i tråd med reglene i Haagkonvensjonen om beskyttelse av voksne i internasjonale forhold.*
 - b) *En vurdering av om Haagkonvensjonen om beskyttelse av voksne i internasjonale forhold bør undertegnes og ratifiseres.*
 - c) *Uavhengig av konklusjonen i punkt b, bes utrederen om å utarbeide et forslag til gjennomføring i norsk rett av konvensjonen med forslag til de konkrete lovendringene som en gjennomføring anses å kreve utover det som er foreslått i vergemålsloven, jf. bokstav a.*
 - d) *Utrederen bes for øvrig om å utrede eventuelle følgespørsmål som oppstår som en direkte konsekvens av utredningen.*

e) Arbeidet bør være egnet til å sendes på høring og være utformet som et høringsnotat.

5. Utrederen skal ellers gi en oversikt over relevant nordisk rett. Utrederen skal også se hen til reguleringen i de øvrige nordiske landene ved utformingen av lovforslagene forutsatt at disse har tilpasset sin lovgivning til konvensjonen.

6. Utrederen skal ta i betraktning pågående arbeide på området. Dette gjelder blant annet:

- *NOU 2007: 16 Ny skiftelovgivning og eventuell oppfølging av denne.*
- *Arbeidet med gjennomføring av Haagkonvensjonen 1996. Spørsmålet om ratifikasjon og gjennomføring av 96-konvensjonen er for tiden til oppfølging i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet med bistand fra øvrige berørte departement.*
- *...*
-

7. ... Utredningen vil være å anse som departementenes eiendom.

8. Frist for å levere utredningen er 1. februar 2015.»

1.2 Utredningens oppbygning og hovedpunktene i forslagene

Kapittel 2 gir en oversikt over gjeldende norsk rett for internasjonale forhold i vergemål og for rettstilstanden i Danmark, Finland og Sverige. I kapittel 3 redegjøres det for bestemmelsene i Haagkonvensjon 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne. Kapittel 4 inneholder en vurdering av behovet for skrevne lovregler om behandlingen av saker om vergemål når saker har tilknytning til utlandet og av spørsmålet om Norge bør slutte seg til Haagkonvensjonen 2000 om beskyttelse av voksne.

Haagkonvensjonen 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrding og samarbeid når det gjelder foreldreansvar og tiltak for beskyttelse av barn er nærmere omtalt i professor dr. juris Thomas Eegs utredning. I redegjørelsen i denne utrednings kapittel 3 er det vist til tilsvarende bestemmelser i 1996-konvensjonen. Konvensjonen har et mer omfattende virkeområde enn konvensjonen av 2000, men gjelder også vergemål for mindreårige. Ved utformingen av utkastet til lovbestemmelser er det lagt til grunn at bestemmelsene i utkastet til vergemålsloven kapittel 12 skal få anvendelse for begge gruppene for så vidt gjelder spørsmål som hører inn under vergemålsloven.

Etter min vurdering er det ønskelig med en regulering av internasjonalprivatrettslige spørsmål i vergemålsloven. Jeg anbefaler også at Norge slutter seg til Haag-konvensjonen om internasjonal beskyttelse av voksne, se kapittel 4. I dette kapitlet er det gitt en redegjørelse for konvensjonens regler sammenlignet med gjeldende norsk rett på området. I kapittel 5 behandles forslagenes økonomiske og administrative konsekvenser, mens merknader til de forslåtte lovbestemmelsene er tatt inn i kapittel 6.

I vedlegg til utredningen er tatt inn en uoffisiell oversettelse til norsk av Haag-konvensjonen av 2000 og den offisielle engelske teksten.¹

Befolkningens generelt økende mobilitet og det faktum at et økende antall personer hjemmehørende i Norge har formue i flere stater, understreker ønskeligheten av internasjonalt samarbeid for å beskytte voksne som trenger bistand enten til å ivareta personlige behov eller sin formue. Det vil være mulig å oppnå en bedret beskyttelse om tallet på stater tilsluttet Haagkonvensjonen om internasjonal beskyttelse av voksne, øker. Behovet for beskyttelse av personer hjemmehørende i Norge kan i mange tilfeller ikke avhjelpes alene ved at norske myndigheter vedtar å sette vedkommende under vergemål dersom et slikt vedtak i tillegg må anerkjennes av andre stater for at vergen/fylkesmannen beslutninger skal kunne fullbyrdes utenfor Norge. Selv om Norge anerkjenner vedtak om vergemål truffet i en fremmed stat for så vidt gjelder personer hjemmehørende der, har vi ikke sikkerhet for at utenlandske myndigheter vil anerkjenne norske beslutninger i vergemålssaker tilsvarende enkelt. Norsk tilslutning til 2000-konvensjonen vil derfor sikre anerkjennelse/fullbyrding i de øvrige konvensjonsstatene av norske vedtak i vergemålssaker, forutsatt selvfølgelig at vedtaket er i samsvar med konvensjonens jurisdiksjons- og rettsvalgbestemmelser.

Norge har ratifisert og er bundet av nordisk familierettslig konvensjon av 1931.² Konvensjonen har bestemmelser om vergemål i avsnitt III, og for nordiske statsborgere som er bosatt i en annen nordisk stat enn statsborgerstaten, vil 1931-konvensjonens regler om kompetanse, lovvalg mv. fremdeles få anvendelse, selv om Norge slutter seg til Haagkonvensjonen om beskyttelse av voksne.³ Men i dagens samfunn forflytter befolkningen seg i stor grad utenfor de nordiske statene, og det er derfor ønskelig at norske myndigheter får den adgang til å sikre voksnes situasjon som tiltredelse av konvensjonen vil gi.

I mandatet er jeg oppfordret til å ta betraktning pågående arbeide på området, bl.a. ny skiftelov⁴ og gjennomføringen av Haagkonvensjonen 1996. På tidspunktet for avslutningen av utredningen var det ikke lagt frem noen proposisjoner om ny skiftelovgivning eller basert på professor Eegs utredning om 1996-konvensjonen. Skiftelovutredningen behandler internasjonalprivatrettslige spørsmål i utredningens kapittel 18. Lovutkastet inneholder imidlertid bare på et punkt en bestemmelse som har interesse i vår sammenheng, se § 1-4 om når skiftebehandling kan kreves i Norge. Her foreslås at skifte i Norge bare kan kreves om arvelater hadde fast bopel her i riket. Det er

¹ Konvensjonen er offisielt vedtatt både på engelsk og fransk. Den franske teksten er vedlagt den finske regjeringens proposisjon til Riksdagen, RP 61/2010 rd.

² Konvensjon 6 februar 1931 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige inneholdende internasjonal-privatrettslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål med sluttprotokoll (nordisk familierettslig konvensjon).

³ Se Haagkonvensjonen artikkel 49.

⁴ Se NOU 2007: 16 Ny skiftelovgivning mv.

dessuten tatt inn en legaldefinisjon av fast bopel i paragrafens første ledd annet punktum. Lovutkastet åpner også for skifte i Norge dersom det ikke kunne kreves skifte i avdødes faste bopelsland. I NOU 2014: 1 Ny arvelov er det foreslått å endre tilknytningskravet til å gjelde varig bosted, og forsøket på en legaldefinisjon av begrepet er fjernet.

Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet arbeider med en proposisjon basert på professor Eegs utredning. I utredningen har han fremmet forslag til en lov om inkorporasjon av Haagkonvensjonen. Det er imidlertid som nevnt foreløpig ikke fremmet noen lovproposisjon og jeg har ikke fått opplyst fra Justisdepartementet, som bistår BLD i arbeidet, hvilken modell man har valgt for gjennomføringen av konvensjonen. Da mandatet imidlertid uttrykkelig nevner at utkastet til nye regler i kapittel 12 skal kunne anvendes for både mindreårige og de som er satt under vergemål, har jeg ved utformingen av lovreglene sett hen til begge gruppene.

Kapittel 2 - Gjeldende norske internasjonal privat- og prosessrettslige regler om vergemål når en sak har tilknytning til flere stater

2.1 Innledning

Vergemålsloven av 2010 har erstattet umyndiggjøringsloven av 28. november 1898 og lov 22. april 1927 nr. 3 om vergemål for umyndige.

Umyndiggjøringsloven inneholdt vilkårene for umyndiggjøring av voksne, dvs. de vilkårene som måtte være oppfylt for at noen skulle kunne fratas sin rettslige handleevne. Beslutning om å umyndiggjøre noen – og om å oppheve et vergemål – ble truffet av domstolene og loven inneholdt saksbehandlingsregler for slike saker.

Vergemålsloven 1927 inneholdt bestemmelser om vergemål for både mindreårige og umyndiggjorte. Den hadde bestemmelser om oppnevning av verge for umyndiggjorte (og mindreårige når nødvendig), vergens «rådighet og plikter», vergens kompetanse når en disposisjon krevet overformynderiets samtykke, om forvaltningen av den umyndiges eiendeler, overformynderiets oppgaver, organiseringen av overformynderiene og forvaltningen av de midlene som de forvaltet.

Etter en lovendring i 1934 med senere endringer, åpnet vergemålsloven av 1927 for oppnevning av hjelpeverge for en voksen som trengte bistand. Hjelpevergeinstituttet fikk stor betydning og førte til at flertallet voksne med hjelpebehov ikke ble umyndiggjort, dvs. beholdt sin rettslige råderett, samtidig som de fikk bistand av en hjelpeverge som var gitt myndighet til å vareta klientens anliggender enten i sin alminnelighet eller i enkelte særskilte anliggender.

2.2 Generelt om vergemålsloven av 2010

Loven inneholder bestemmelser om vergemål både for mindreårige og voksne. For voksne, dvs. personer som har fylt 18 år, gjelder at vergemålet skal være tilpasset den enkeltes behov. Den som settes under vergemål får oppnevnt en verge med kompetanse til å handle – i et nærmere fastsatt omfang – på vegne av vedkommende. Ved ordinært vergemål har imidlertid vedkommende sin rettslige handleevne i behold og han/hun kan fremdeles disponere på egen hånd. Et vedtak om å sette noen under vergemål kan imidlertid suppleres med et særskilt vedtak om helt eller delvis å frata vedkommende den rettslige handleevnen. Dersom vilkårene for dette er oppfylt, kan vedtaket gjelde på det personlige og/eller det økonomiske området. En slik avgjørelse skal ikke være mer omfattende enn nødvendig og kan derfor begrenses til å gjelde bestemte eiendeler eller bestemte disposisjoner. Beslutning om å frata noen vedkommendes rettslige handleevne helt eller delvis, tas av domstolene, men fylkesmannen har kompetanse til å treffe en midlertidig avgjørelse om hel eller delvis fratakelse av den rettslige handleevnen, dersom lovens vilkår er oppfylt. Et slikt midlertidig vedtak må imidlertid straks bringes inn for tingretten til rettslig prøving.

Mindreårige må ha en verge. Om vedkommende ikke har en født verge, skal verge oppnevnes for vedkommende etter vergemålsloven.

Det enkelte fylke er nå vergemålsdistrikt og fylkesmannsembetet er lokal vergemålsmyndighet. Loven har innført en sentral vergemålsmyndighet som blant annet behandler klager over fylkesmannens vedtak og fører tilsyn med fylkesmannens oppgaver etter vergemålsloven.

Finansielle eiendeler som tilhører personer under vergemål, skal i utgangspunktet forvaltes av fylkesmannen, med mindre noe annet følger av eller i medhold av loven.

Vergemålsloven åpner for bruk av såkalt fremtidsfullmakt, dvs. en fullmakt utstedt til én eller flere personer til å representere fullmaktsgiveren når han/hun pga. sinnslidelse mv, herunder senilitet, ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser. Fullmakten kan gjelde personlige og/eller økonomiske forhold og kan være mer eller mindre omfattende. Loven har regler om når en fremtidsfullmakt trer i kraft og har bestemmelser om at fullmektigen kan anmode fylkesmannen om å stadfeste fullmakten. Men loven åpner også for at fylkesmannen, dersom det er behov for det, kan sette fullmaktsgiveren under vergemål. Vergemålet vil da erstatte fremtidsfullmakten, helt eller delvis.

Loven har i tillegg bestemmelser om legalfullmakt (representasjonsrett) for nære familiemedlemmer. De kan foreta økonomiske disposisjoner som blant annet gjelder familiemedlemmets bolig og daglige underhold. I tillegg åpner loven for at fylkesmannen skal kunne forvalte midler som ved lov er bestemt skal forvaltes etter vergemålsloven og også andre midler enn de som tilhører personer under vergemål.

2.3 Norsk internasjonal privat- og prosessrett i saker om vergemål

2.3.1 Innledning

Vergemål for voksne forutsetter et offentligrettslig vedtak. Har vedkommende tilknytning til mer enn en stat, må vedkommende myndighet først ta standpunkt til sin jurisdiksjon, dvs. om myndigheten har kompetanse til å treffe en avgjørelse om vergemål mv. for vedkommende gitt hans/hennes tilknytning i dette tilfellet til Norge. Villkårene for å sette en person under vergemål e.l. kan være forskjellige i statene som saken har tilknytning til, og det kan derfor også måtte skje et rettsvalg, i dette tilfellet om norske myndigheter – med kompetanse – skal avgjøre saken etter norsk rett eller etter rettsreglene i en annen stat som den voksne har (sterkere) tilknytning til. Dersom en person som er under vergemål e.l. i en stat flytter til en annen, eller har formue i mer enn en stat, kan det oppstå spørsmål om det norske eller utenlandske vedtaket om vergemål og rettshandlinger som ledd i utøvelsen av vergemålet skal anerkjennes, enten i Norge eller i andre stater. I denne forbindelse kan det videre være spørsmål om fullbyrding av beslutninger truffet av den/de som har myndighet å representere en som er under vergemål.

Det er sikker rett at norske myndigheter kan avgjøre spørsmålet om å sette en person under vergemål såfremt vedkommende har *bopel* i Norge.⁵ Det er uten betydning om vedkommende er utenlandsk statsborger.⁶ I tillegg åpner vergemålsloven § 98 for at fylkesmannen «i særlige tilfeller» har kompetanse til å behandle spørsmålet om å sette en norsk statsborger som hadde sin siste bopel i Norge, under vergemål. Bestemmelsen viderefører umyndiggjøringsloven § 4 annet punktum (og § 32 første ledd annet punktum). Det har videre blitt lagt til grunn at flyktninger som ennå ikke har fått norsk bopel, kan settes under vergemål når de oppholder seg her.⁷

Det har også blitt lagt til grunn at det var hjemmel til å oppnevne en ad hoc-hjelpeverge for en umyndig med domisil i utlandet, eller for en person som er under vergemål i sin hjemstat, såfremt det var nødvendig for å ivareta hans eller hennes interesser her i landet og/eller faste eiendom.⁸

Dersom norske myndighet (fylkesmannen eller tingretten) har kompetanse til å behandle vergemålssaken, har saken blitt behandlet etter norsk materiell rett. Rettsvalget avgjøres således på jurisdiksjonsplanet. Norsk rett benyttes ikke bare til å avgjøre om vergemål kan og skal beslutes, men også til utpeking av verge, for reguleringen av dennes plikter og

⁵ Dette må anses å følge e contrario av vergemålsloven § 98, og ble tidligere antatt å følge av umyndiggjøringsloven § 4, (j. § 32,) se Helge J. Thue, Internasjonal privatrett, 2002 s. 282.

⁶ Se Thue op. cit. s.282 og Gaarders Innføring i internasjonal privatrett ved Hans Petter Lundgaard, Oslo 2000 s. 178.

⁷ Jf. Konvensjon 28. juli 1951 om flyktningers stilling artikkel 12 nr. 1. Se også Thue op. Cit. S. 286.

⁸ Se Thue, op. cit. s. 287.

fullmakter, samt for tilsyn med vergemålet. Dette har blitt begrunnet med at vergemålet har sterke islett av forvaltningsrettslig karakter.⁹

Verken vergemålsloven av 1927 eller umyndiggjøringsloven av 1898 hadde bestemmelser om norske domstolers eller overformynderes generelle jurisdiksjon i saker om umyndiggjøring¹⁰ eller om rettsvalget når den som skulle umyndiggjøres eller som var blitt umyndiggjort, hadde tilknytning til mer enn én stat.

I noen saker er det i Norge blitt oppnevnt en ad hoc verge/hjelpeverge for personer under vergemål i en annen stat.¹¹ Vergens plikter og beføyelser er da blitt regulert av den beskyttelsestrengendes personalstatutt.¹² Men har vergen handlet i Norge har dette skjedd i samsvar med norske regler.

Tradisjonelt anerkjennes ikke utenlandske offentligrettslige avgjørelser i Norge, men hensett til at avgjørelser om vergemål eller lignende er såkalt statusavgjørelse, anerkjennes en beslutning truffet i en annen stat om vergemål eller lignende for en voksen som ikke er bosatt i Norge, i utgangspunktet uten at det kreves at det skal foreligge avtale om anerkjennelse og fullbyrding med den aktuelle staten. Det gjelder også rettshandler inngått av vedkommendes lovlig utpekte representant. En forutsetning er selvfølgelig at avgjørelsen er gyldig etter hjemstatens rett. Tradisjonelt anerkjennes ikke bare vergemål og lignende som bygger på at vedkommende var bosatt i staten, men også vergemål besluttet i vedkommende voksnes statsborgerstat, i hvert fall om vedtaket anerkjennes i domisilstaten. I slike tilfeller er det hjemstatsretten som avgjør vergemålets karakter og omfang, også i relasjon til formue og eiendom vedkommende har i Norge.¹³

2.3.2 Vergemålsloven av 2010

Lovens kapittel 12 har overskriften «Saker med tilknytning til utlandet». Kapitlet inneholder tre paragrafer: To av dem, §§ 99 og 100, gjelder fremtidsfullmakter og den tredje, § 98, gir fylkesmannens myndighet til i særlige tilfeller å behandle sak etter loven dersom vedkommende er norsk statsborger, men ikke lenger bosatt i Norge. Et vilkår er likevel at vedkommendes siste bopel var i Norge. Bestemmelsen er en videreføring av umyndiggjøringsloven § 4 første ledd annet punktum (og § 32).

Vergemålslovutvalget var i tvil om nødvendigheten av å gi fylkesmannen myndighet i slike saker, men mente at bestemmelsen kunne fylle et behov i situasjoner hvor

⁹ Se nærmere: Hans Petter Lundgaard, Gaarders Innføring i internasjonal privatrett, 2000, side 178; Jørgen Cordes, Laila Stenseng og Peter Lenda, Hovedlinjer i Internasjonal Privatrett, 2. utgave 2010, punkt 10.6; Helge J. Thue, Internasjonal Privatrett, 2002, side 280 flg.

¹⁰ Men som nevnt hadde umyndiggjøringsloven bestemmelse om jurisdiksjon i § 4 basert på vedkommendes norske statsborgerskap.

¹¹ Se Thue op. cit. S. 287.

¹² Se Thue op. cit, s. 287.

¹³ Se Helge J. Thue, Internasjonal Privatrett, Oslo 2002, side 286 flg.

vedkommende ikke hadde fått ny bopel da spørsmålet om vergemål ble aktuelt, eller at myndighetene i den nye bopelsstatens ikke hadde kompetanse til å behandle saken.¹⁴ Departementet sluttet seg til forslaget, men i Ot.prp. nr. 110 (2008-2009) om lov om vergemål, heter det i punkt 9.2.4:

«På den ene side kan det bli en vanskelig oppgave for norske myndigheter å ivareta interessene til personer bosatt utenfor riket. På den annen side kan en slik regel tenkes å være nyttig i de tilfeller hvor vedkommende har formue i Norge, for eksempel fast eiendom, og har flyttet fra Norge uten å ha tatt bopel i noe bestemt annet land. Det kan også være behov for en slik regel der det nye bopellandets myndigheter ikke har kompetanse til å behandle saken. En slik regel må også antas å være forenelig med Haagkonvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne. Etter hovedregelen i artikkel 5 er jurisdiksjonen lagt til myndighetene i den stat hvor den vergetrengende har sitt vanlige bosted («habitual residence»). Haagkonvensjonen oppstiller imidlertid et unntak i artikkel 7 som ligner den foreslåtte regelen i vergemålsloven. Etter denne artikkelen kan den stat hvor den vergetrengende er statsborger, ta jurisdiksjon over saken når den er best egnet til å vurdere den voksnes interesser, og den har informert de myndigheter som ellers ville ha hatt jurisdiksjon over saken. Slik sett vil Haagkonvensjonen neppe være til hinder for en regel som den utvalget har foreslått.

Departementet går etter dette inn for at en norsk statsborger som er bosatt i utlandet, i særlige tilfeller bør kunne settes under vergemål i Norge, jf. lovforslaget § 98. Avgjørende for vurderingen har vært at det synes å foreligge et praktisk behov for en slik regel.»

Paragraf 98 gjelder fylkesmannens jurisdiksjon i saker etter loven.¹⁵ Jeg legger til grunn at fylkesmannen med hjemmel i § 98 om nødvendig vil kunne reise sak ved tingretten om å frata vedkommende den rettslige handleevnen, helt eller delvis, jf. § 69, herunder har jurisdiksjon til å treffe midlertidig vedtak om å frata vedkommende den rettslige handleevne etter § 61. Paragrafen regulerer på den annen side ikke tingrettens myndighet i en slik sak. Tvistelovens utgangspunkt i saker med internasjonal tilknytning er at en sak må ha tilstrekkelig tilknytning til Norge, jf. tvisteloven § 4-3. Er så tilfelle, reises saken ved saksøktes alminnelige verneting, dvs. der vedkommende har/hadde bopel. Det er grunn til å anta at det her foreligger en - utilsiktet – forskjell mellom fylkesmannens og tingrettens myndighet. Det er ikke grunn til å anta at den har hatt eller vil ha nevneverdig

¹⁴ Se NOU 2004: 16 side 163 annen spalte.

¹⁵ Bestemmelsen må forstås slik at kompetansen bare gjelder så lenge vedkommende ikke har ervervet domisil i en annen stat. Det fremgår ikke hvilket lands kriterier det skal avgjøres om vedkommende har fått ny bopel, men jeg antar at spørsmålet må avgjøres etter norske bestemmelser om erverv av domisil. Det er grunn til å anta at fylkesmannen har jurisdiksjon også når vedkommende norske statsborger har oppgitt sitt domisil i en fremmed stat uten å ha fått domisil i en ny stat.

praktisk betydning, men bør likevel rettes opp ved en eventuell revisjon av lovens kapittel 12.

Vergemålsloven kapittel 12 har som nevnt også bestemmelser om fylkesmannens myndighet i internasjonale forhold for så vidt gjelder stadfesting av fremtidsfullmakter mv. og om lovvalg for fremtidsfullmakter. De to paragrafer, hhv. §§ 99 og 100, bygger på artiklene 15 og 16 i Haag-konvensjonen av 2000.¹⁶

Ettersom vergemålsloven ikke har andre bestemmelser om vergemålssaker med internasjonal tilknytning, må det kunne legges til grunn at rettstilstanden fra før ikraftsettingen av loven av 2010, fremdeles er gjeldene norsk rett.

2.3.3 Internordiske forhold

Nordisk familierettslig konvensjon 6. februar 1931 har blant annet internasjonal privat- og prosessrettslig regler om vergemål. Bestemmelsene får anvendelse for personer som er statsborgere i én nordisk stat, men har bopel i én annen nordisk stat. Konvensjonen gjelder som norsk lov, jf. lov 19. desember 1969 nr. 75 om gjennomføring av nordiske konvensjoner om visse internasjonal-privatrettslige forhold og forskrift 26. mai 2008 nr. 507.

Etter artikkel 14 gjelder konvensjonen vergemål for person som fyller vilkårene om statsborgerskap og bopelsstat, når vergemålet utøves i en nordisk stat. Konvensjonen fastsetter at vergemål i utgangspunktet skal utøves i bopelsstaten, se artikkel 14 (vergemål «hører under» myndighetene i den stat der angjeldende person har sitt domisil, hvis ikke vergemålet allerede utøves i en av de andre nordiske stater ved lovbestemt eller oppnevnt verge). Dersom en person ikke allerede er under vergemål har domisilstaten myndighet til å umyndiggjøre vedkommende, forordne verge og føre tilsyn med denne.

Artikkel 15 åpner for ad hoc vergemål eller andre midlertidige forføyninger i hvilken som helst av statene.

Hovedreglene i artikkel 14 suppleres av artikkel 18, som åpner for overføring av et vergemål til én av de andre statene etter forhandlinger mellom vedkommende departementer, f.eks. når den umyndige har fått domisil i den andre nordiske staten; når det av andre grunner er hensiktsmessig; når den umyndige har størstedelen av sin formue i en annen nordisk stat enn domisilstaten. Ved overføring oppnevnes verge i den nye staten, og det tidligere vergemålet oppheves.

¹⁶ Fremtidsfullmakter reguleres ikke av nordisk familierettslig konvensjon, se redegjørelsen i avsnitt 2.3.3 for konvensjonens bestemmelser.

Konvensjonen fastsetter at bopelsstatens rettsregler er avgjørende for om vilkårene for umyndiggjøring og/eller oppnevning av verge er oppfylt, se artikkel 16. Tilsvarende gjelder for spørsmålet om å oppheve et vergemål.

Virkningene av umyndiggjøring i formuerettslig henseende og rammene for den umyndiges rettslige handleevne og vergens plikter bestemmes av rettsreglene i den stat der vergemålet utøves, se artikkel 17.

Administrative og rettskraftige judisielle avgjørelser som er truffet i samsvar med artiklene 14, 15, 19 og 21 i en av de nordiske statene, anerkjennes i de øvrige statene uten særlig stadfesting og uten prøving av om avgjørelsen er riktig eller om forutsetningene for domsil eller statsborgerskap er oppfylt.

2.3.4 Andre internasjonale forpliktelser

Norge er tilsluttet konvensjon om domsmyndighet og anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker, 30. oktober 2007 (Lugano-konvensjonen), som gjelder som norsk lov, se tvisteloven § 4-8. Men ettersom konvensjonen ikke gjelder «fysiske personers rettslige status, rettsevne og rettslige handleevne ...», faller avgjørelser om vergemål utenfor konvensjonens anvendelsesområde, se artikkel 1 nr. 2 bokstav a).¹⁷

2.4. Kort om situasjonen i Finland, Sverige og Danmark

Finland ratifiserte Haag-konvensjonen om internasjonal beskyttelse av voksne i november 2010 og konvensjonen trådte i kraft for Finland 1. mars 2011. I forbindelse med tilslutningen til konvensjonen har den finske riksdagen 3. september 2010 vedtatt dels «lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om internationellt skydd av vuxna och om tillämpningen av konventionen» og dels som nytt kapittel 10 a i den finske vergemålsloven «Bestämmelser som hör till området för den internationella privaträtten».¹⁸

Bestemmelsene i kapittel 10 a bygger på Haagkonvensjonen, men regulerer generelt finske myndigheters jurisdiksjon i vergemålsaker. Kapitlet har dessuten bestemmelser om rettsvalg, herunder for avgjørelse av en mindreårigs evne til å inngå rettshandel. Videre er tatt inn en bestemmelse om rettsvalget for spørsmålet om hvem som har legalfullmakt mv. som verge for en mindreårig. Det er også tatt inn en bestemmelse om vern av godtroende avtalepart (tredjemann) når en som representerer den som er under vergemål, ikke har rett til dette etter loven som får anvendelse på spørsmålet om representasjon. Videre er tatt inn bestemmelser om anerkjennelse og fullbyrding, mv.

¹⁷ Tilsvarende bestemmelser gjelder for stater tilsluttet EU etter Brussel I forordningen.

¹⁸ Se Regeringens proposition RP 61/2010 rd.

Det andre lovvedtaket har bestemmelser om sentralmyndighet i Finland i saker etter Haagkonvensjonen av 2000, om bistand, om aksept av henvendelser om å utøve jurisdiksjon, om henvendelser til myndigheten i en annen konvensjonsstat, om høring av sakens parter, om endring av vedtak, om anerkjennelse og fullbyrding, om utlevering av taushetsbelagte opplysninger samt om utstedelse av attest om vergens e.l. fullmakter.

Sverige har lovbestemmelser om vergemål i ikke-nordiske saker i kapitlene 4 og 5 i lag 1904:26 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap. Loven bygger på statsborgerskap som tilknytningsmoment i saker med tilknytning til utlandet, både for jurisdiksjon og rettsvalg. Svenske myndigheter har generell jurisdiksjon i saker som gjelder svenske statsborgere som er bosatt utenfor Sverige, se § 4:1 første ledd og § 5:1 første ledd. Svenske domstoler kan imidlertid avstå fra å utøve jurisdiksjon eller beslutte at et vergemål vedtatt i Sverige, skal opphøre, såfremt vergemål er blitt, eller vil bli, besluttet i bopelsstaten, med mindre særlige grunner tilsier vergemål i Sverige; f.eks. at det fremmede vergemålet ikke anses tilfredsstillende eller at vedkommendes interesser i stor grad er knyttet til Sverige.

Loven har i tillegg regler om tilsyn med vergemål som er besluttet i Sverige og som gjelder svenske statsborgere bosatt utenfor Sverige og med forvaltningen av deres formue.

Det er adgang for at en svensk domstol til å beslutte å sette utenlandske statsborgere bosatt i Sverige, under vergemål, men domstolen må da med bistand fra utenriksdepartementet innhente opplysninger fra myndighetene i statsborgerstaten om de vil behandle spørsmålet om vergemål eller lignende tiltak. Foreligger ikke svar på en slik henvendelse innen seks måneder, kan vergemål besluttes i Sverige. Vedtar myndighetene i statsborgerstaten deretter vergemål eller lignende, kan det svenske vedtaket oppheves.

Loven gir dessuten jurisdiksjon i hastesaker.

Rettsvirkningene av et i Sverige fastsatt vergemål avgjøres etter svensk lov, selv i de tilfellene hvor selve behovet for å beslutte vergemål er blitt avgjort etter fremmed rett. Svensk rett gjelder således for virkningene av å bli satt under vergemål, men også for valget av verge, vergens fullmakter og for forvaltning og tilsyn, mv.

Sverige anerkjenner vergemål som er besluttet i samsvar med lovreglene i statsborgerstaten eller bopelsstaten for så vidt gjelder virkningene av beslutningen og vergens fullmakter etter den fremmede loven. Dersom en mindreårig, eller en som er satt under vergemål, inngår rettshandel i Sverige på formuerettens område, som han/hun ikke hadde myndighet til etter den fremmede loven, vil rettshandelen likevel være bindende om den mindreårige eller den som er satt under vergemål, hadde myndighet etter svensk lov og motparten verken skjønte eller burde ha skjønt mangelen på kompetanse. Dette gjelder bare for rettshandler foretatt i Sverige.

Loven gir svensk domstol myndighet til å oppheve en utenlandsk beslutning om å sette en svensk statsborger under vergemål.

Den svenske loven har ikke bestemmelser om anerkjennelse utenfor anvendelsesområdet til nordisk familierettslig konvensjon, men det er antatt en utenlandsk beslutning vil anerkjennes i Sverige, såfremt den er truffet av myndighet med jurisdiksjon etter bestemmelsene i staten hvor vedkommende ble satt under vergemål.

Den svenske regjeringen nedsatt 23. januar 2014 en utredning som skal vurdere svensk tilslutning til Haagkonvensjonen av 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne.

Utredningen har frist for å avgi sin utredning til 31. juli 2015.¹⁹

Danmark benytter som Norge, domisil/bopel som tilknytningsfaktor i vergemålssaker.

Danmark fikk ny vergemålslov i 2007²⁰. I lovens § 51 er tatt inn en bestemmelse som gir regjeringen fullmakt til å inngå overenskomst med andre stater om «forholdet mellom dansk og fremmed rets regler om umyndiggjøring og værgemål». Fullmakten er så langt ikke blitt benyttet til å slutte seg til Haagkonvensjonen 2000. Dessuten gir paragrafens annet ledd justisministeren fullmakt til å fastsette regler om forholdet mellom danske og andre nordiske lands regler om umyndighet og vergemål. Tredje ledd gir justisministeren fullmakt til å fastsette regler om behandling av «saker efter denne lov, der er omfattet av Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetance, lovvalg anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse av barn». Danmark sluttet seg i 2011 til 1996-konvensjonen.

Etter det jeg har fått opplyst arbeider man f.t. ikke i Danmark med spørsmålet om tilslutning til Haagkonvensjonen av 2000. Etter det jeg har kunnet se, er det ikke uttalelser i forarbeidene til den danske vergemålsloven av 2007 om saker med internasjonal tilknytning. Heller ikke i en proposisjon av 14. desember 2014 om lovregler om fremtidsfullmakter er forholdet til Haagkonvensjonen av 2000 berørt.

Etter vergemålsloven § 13 treffes vedtak i vergemålssaker (lovens §§ 5-10) enten av statsforvaltningen eller domstolen. Domstolen har ene-kompetanse i saker om å ta fra noen den rettslige handleevnen og dessuten kompetanse i saker som statsforvaltningen oversender til domstolen til avgjørelse.

Avgjørelser i vergemålssaker kan bare treffes på grunnlag av lex fori, dvs. dansk rett som domisilstatens rett. Spørsmål om vergemålets omfang, herunder hvem som kan eller skal

¹⁹ Jeg har vært i kontakt med den svenske utredningen. I brev 23. januar 2015 fra utredningens sekretær har jeg fått opplyst at dens preliminnære standpunkt er at man vil foreslå svensk tilslutning til Haagkonvensjonen av 2000 og at det i tilfelle vil skje ved inkorporasjon, men med supplerende lovgivning, jf. de to finske lovene som er omtalt foran.

²⁰ Lov 20. august 2007 nr. 1015 i kraft fra 1. juli 2013..

oppnevnes som verge, vergens beføyelser og plikter og når vergemålet opphør, avgjøres således etter dansk rett, også når den saken gjelder, ikke er dansk statsborger.²¹

Dette gjelder også den som har forlatt sin bopel i Danmark og ennå ikke fått ny bopel. Danske statsborgere som er bosatt i utlandet, antas i utgangspunktet ikke å kunne umyndiggjøres i Danmark.²² Det er imidlertid lagt til grunn at uansett hvor en person er bosatt, kan danske myndigheter utpeke en verge ad hoc.

Det er videre antatt at danske beslutninger om umyndiggjørelse mister sin betydning dersom vedkommende får bopel i utlandet.²³ Men dersom den danske beslutningen blir anerkjent i staten, er det mulig at vergemålet fremdeles står vid lag.

En i utlandet truffet beslutning om å sette noen under vergemål, anerkjennes i Danmark. Det kreves imidlertid at vedtaket er truffet av en myndighet som har jurisdiksjon i samsvar med danske regler om dette og at beslutningen også ellers fyller de alminnelige vilkårene for anerkjennelse av utenlandske avgjørelser.²⁴ Anerkjennelse innebærer at danske domstoler vil akseptere en anførsel om at vedkommende mangler rettslig handleevne. For så vidt gjelder fast eiendom i Danmark, kreves alltid at den utenlandske beslutningen er tinglyst for at manglende rettslig handleevne skal kunne gjøres gjeldende overfor godtroende tredjemann.

Etter dansk rett får reglene om vergemål i bopelsstaten til den som er satt under vergemål, anvendelse. I utgangspunktet oppnevnes ikke verger for personer som er bosatt i utlandet, og danske myndigheter vil ikke føre tilsyn med slike vergemål, selv om det finnes formue i Danmark. Domisilstatens lovgivning er etter danske rett avgjørende for alle spørsmål som gjelder et vergemål.

Dansk rett åpner likevel, som nevnt, for oppnevning av verge ad hoc i Danmark for personer som ikke er bosatt i Danmark. I slike tilfeller benyttes dansk rett for vergemålet.

2.5 Oppsummering

Med unntak for §§ 98 - 100 i vergemålsloven og bestemmelsene i kapittel III i nordisk familierettslig konvensjon finnes det i dag ikke skrevne lovregler for vergemålssaker med tilknytning til utlandet. Det finnes likevel som redegjort for, uskrevne internasjonal privat- og prosessrettslige regler om dette.

Dagens rettstilstand byr neppe på store problemer. Men den norske befolkningens endrete sammensetning og økte mobilitet sammen med økningen i andelen eldre,

²¹ Se Arnt Nielsen, op. cit. s. 383-384.

²² Se Arnt Nielsen, op. cit. s. 222. Men Arnt Nielsen mener at i helt særlige tilfeller vil danske domstoler likevel kunne ha jurisdiksjon.

²³ Se Arnt Nielsen, op. cit. s. 222.

²⁴ Ibid s. 386.

medfører at det er ønskelig med lovfesting av jurisdiksjon, rettsvalg og anerkjennelse/fullbyrding. Det samme følger av det faktum at mange personer som er hjemmehørende i Norge har formue, blant annet i form av fast eiendom, utenfor Norge.

I 2000 ble det i regi av Haagkonferansen for internasjonalprivatrett vedtatt en konvensjon om beskyttelse av voksne. Vergemålsutvalget ble anmodet om å vurdere tilpasning til internasjonale konvensjoner og rekommandasjoner som berørte vergemålslovgivningen, blant annet denne konvensjonen. I utvalgets utredning, NOU 2004: 16, avsnitt 4.3, redegjør utvalget summarisk for konvensjonens bestemmelser. Utvalget mente imidlertid at konvensjonen la opp til en detaljert regulering av mange ulike forhold som det ville være krevende å gjennomføre i norsk rett, og at norske myndigheter derfor burde avvente de andre nordiske landenes standpunkt til konvensjonen, særlig fordi den ikke var i kraft og det var usikkert om de andre nordiske landene eller andre EU-land ville slutte seg til den.²⁵

Konvensjonen er i kraft siden 1. januar 2009, og for tiden er åtte stater tilsluttet den, herunder Finland. Jeg er enig med departementet i at det er grunn til å vurdere ønskeligheten av norsk tilslutning til konvensjonen, og det vil derfor i det følgende kapitlet bli gitt en mer detaljert redegjørelse for konvensjonsbestemmelsene.

Kapittel 3 - Haagkonvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne

3.1 Innledning

Haagkonferansen for internasjonal privatrett vedtok allerede i 1902 en konvensjon om vergemål for mindreårige og i 1905 en konvensjon om umyndiggjøring mv. Norge ratifiserte ikke disse konvensjonene. Konvensjonen fra 1902 ble i 1961 avløst av en konvensjon om jurisdiksjon og rettsvalg for beskyttelse av mindreårige. Norge sluttet seg heller ikke til denne. Konvensjonen av 1961 er nå erstattet av Haagkonvensjonen av 2. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrding og samarbeid vedrørende foreldreansvar og tiltak for å beskytte barn.²⁶ Etter det som er opplyst arbeider Regjeringen med spørsmålet om norsk tilslutning til konvensjonen.

²⁵ Se NOU 2004: 16 s. 83, sp. 2.

²⁶ Konvensjonen er omtalt i NOU 2004: 16 Vergemål, avsnitt 4.2. I merknadene til lovutkastets kapittel 12 i Ot.prp. nr. 110 Om lov om vergemål, side 225, uttaler departementet at det er ønskelig med generelle regler om internasjonale forhold og at man vil vurdere å komme tilbake til dette senere. Det ble samtidig gitt uttrykk for at det kunne være ønskelig å foreta en nærmere vurdering av om Norge bør tiltre Haagkonvensjon av 2000. Etter oppdrag fra barne- og likestillingsdepartementet utredet professor, dr. juris

I NOU 2004: 16 ble det gitt en kort redegjørelse for bestemmelsene i Haagkonvensjonen 13. januar 2000 om beskyttelse av voksne. Bestemmelsene i konvensjonen bygger i stor grad på bestemmelsene i 1996-konvensjonen om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrding og samarbeid når det gjelder foreldreansvar og tiltak for beskyttelse av barn. En summarisk redegjørelse for bestemmelsene i 2000-konvensjonen, er også gitt av professor dr. juris Thomas Eeg i hans utredning om 1996-konvensjonen om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrding og samarbeid når det gjelder foreldreansvar og tiltak for beskyttelse av barn m.m., se utredningens avsnitt 4.

3.2 Haag-konvensjonen av 2000

3.2.1 Innledning

Da arbeidet med å revidere 1961-konvensjonen startet, ble det tatt sikte på å utarbeide en felles konvensjon for barn og vergetrengende voksne. Dette viste seg imidlertid vanskelig fordi mange mente at samme løsninger ikke ville passe for de to gruppene.

Under forhandlingene om konvensjonen av 2000 dreiet drøftelsene seg derimot i stor grad om man kunne bygge direkte på barnekonvensjonens bestemmelser eller om andre løsninger trengtes. Resultatet ble en konvensjon som langt på vei inneholder de samme løsningene som 1996-konvensjonen. De vesentligste forskjellene fra 1996-konvensjonen er: Voksne har oftere formue og regler om forvaltning av denne står mer sentralt; Den voksne kan ha tatt stilling til hvem han eller hun ønsker som verge, hvor et vergemål skal utøves og/eller rettsvalget (fremtidsfullmaktsspørsmålet) og dette er regulert.

Haagkonferansen for internasjonal privatrett offentliggjorde i 2003 en Explanatory Report til 2000-konvensjonen utarbeidet av professor Paul Lagarde. Den forklarende rapporten er tilgjengelig – på engelsk og fransk – på Haagkonferansens hjemmeside.²⁷ Konvensjonen trådte i kraft 1. januar 2009. Følgende stater er for tiden tilsluttet konvensjonen: Estland, Finland, Frankrike, Storbritannia, Sveits, Tyskland, Tsjekkia og Østerrike. Den er dessuten undertegnet av Hellas, Irland, Italia, Kypros, Luxembourg, Nederland og Polen. Som nevnt foran er det i Sverige nedsatt en utredning med oppdrag å vurdere ratifikasjon av konvensjonen.

3.2.2 Nærmere om bestemmelsene i konvensjonen

Thomas Eeg, Universitetet i Bergen, i 2007 spørsmålet om gjennomføring i norsk rett av Haag-konvensjonen 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrding og samarbeid når det gjelder foreldreansvar og tiltak for beskyttelse av barn, og et oversyn over Haag-konvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksen. Eeg gikk inn for at Norge sluttet seg til 1996-konvensjonen og at den ble gjennomført i norsk rett. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet arbeider etter det som er opplyst, med utkast til lovproposisjon.

²⁷ http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=2951

Fortalen understreker betydningen av internasjonalt samarbeid for å sikre beskyttelsen av voksne og for å fremme deres interesser, verdighet og selvstendighet.

Kapittel I: Konvensjonens anvendelsesområde

I samsvar med fortalen fremgår det av *artikkel 1 første ledd* at konvensjonens formål er å beskytte personer som på grunn av svekkelse eller personlig utilstrekkelighet ikke selv kan ivareta sine interesser. Behovet for beskyttelse står sentralt i konvensjonen, og er avgjørende for om tiltak omfattes av denne, se artikkel 4 flg.

Første ledd beskriver den beskyttelsestrengendes tilstand uten bruk av rettslige begreper. Hans/hennes personlige evner må enten varig eller forbigående være mangelfulle eller utilstrekkelige. I tillegg kreves at vedkommende ikke er i stand til selv å ivareta sine interesser på grunn av disse manglene. Konvensjonen omfatter også tilfeller hvor vedkommende ikke makter å sørge for sin egen person.

Annet ledd, som tilsvarende barnekonvensjonen artikkel 1, angir hvilke spørsmål som konvensjonen regulerer: Jurisdiksjon²⁸, rettsvalg²⁹, anerkjennelse, fullbyrding og samarbeid. Konvensjonen er således en såkalt dobbeltkonvensjon og regulerer både jurisdiksjon og anerkjennelse/fullbyrding.

Konvensjonen gjelder for personer som har fylt 18 år, altså de som ikke er omfattet av 1996-konvensjonen, se *artikkel 2*. For å forhindre brudd i beskyttelsen i forbindelse med attenårsdagen, fastsetter *annet ledd* at konvensjonen også gjelder tiltak truffet før fylte atten år, men som skal få anvendelse etter fylte atten år.

Bestemmelsene om jurisdiksjon er ikke identiske i de to-konvensjonene. Tiltak truffet av en myndighet med jurisdiksjon etter 1996-konvensjonen med sikte på å gjelde også etter fylte atten år, vil derfor ikke alltid kunne kreves anerkjent etter 2000-konvensjonen.

Konvensjonen får anvendelse på tiltak som er truffet for å beskytte den voksnes person og/eller formue, jf. *artikkel 3*. Oppregningen i artikkelen er, som i den tilsvarende artikkelen i barnekonvensjonen, ikke uttømmende. Konvensjonen omfatter blant annet plassering av den voksne under beskyttelse av en domstol eller administrativ myndighet, opprettelse av vergemål eller «kuratel», plassering av den voksne i institusjon eller annet sted der han eller hun kan beskyttes, oppnevning av en person eller institusjon med myndighet over den voksnes person eller formue eller med myndighet til å representere

²⁸ Jeg har valgt å benytte jurisdiksjon til å beskrive myndighet/kompetanse både her og i oversettelsen av konvensjonen. Alternativt kan myndighet benyttes ettersom vergemål langt på vei dreier seg om administrative myndigheters kompetanse til å treffe tiltak. Dette gjelder også i saker med internasjonal tilknytning.

²⁹ Alternativt kan her benyttes lovvalg.

eller assisterer den voksne, forvalte, oppbevare eller forføye over den voksnes formue samt tillatelse til spesielle tiltak for å beskytte dennes person eller formue.

Oppregningen i *artikkel 4* av tiltak som ikke er omfattet av konvensjonen, er på den annen side uttømmende. Den får således ikke anvendelse for underholdsforpliktelser; ekteskap og ekteskapslignende forhold; eiendomsforhold i forbindelse med ekteskap eller ekteskapslignende forhold; truster³⁰ og arv³¹; trygdeytelser i vid forstand³²; generelle offentlige helsetiltak; tiltak på grunn av straffbare handlinger som en person³³ har begått; avgjørelser om asyl og innvandring; og tiltak som utelukkende skyldes offentlig sikkerhet³⁴.

Et omstridt spørsmål under arbeidet med konvensjonen var om, og i hvilket omfang, den skulle omfatte medisinsk behandling. Bokstav f unntar etter ordlyden bare «public measures». Under forhandlingene var det mange som ønsket å utvide unntaket til hele feltet «medical and health matters», jf. artikkel 20. Men dette førte ikke frem.

Kapittel II: Myndighet (jurisdiksjon)

Konvensjonens hovedregel legger jurisdiksjonen til den voksnes vanlige bostedsstat³⁵, men det er åpnet for flere unntak fra dette, se artiklene 6 flg.

Hovedregelen finnes i *artikkel 5* som legger jurisdiksjon til domstoler/ myndighetene i staten hvor den voksne har sitt vanlige bosted («habitual residence»). Som det vil ha fremgått av fremstillingen i avsnitt 2.3.2, har ikke vergemålsloven noen generell bestemmelse om norske myndigheters internasjonale kompetanse i vergemålssaker. Generelt har det imidlertid blitt lagt til grunn at norske myndigheter har kompetanse dersom vedkommende har norsk domisil/er bosatt her. Konvensjonen benytter som nevnt «habitual residence» til å beskrive tilknytningsmomentet. Selv om det nok er en forskjell mellom «vanlig bosted» og «bopel», kan jeg ikke se at det vil by på nevneverdige vansker å benytte vanlig bosted som tilknytningsmoment for jurisdiksjon i

³⁰ Det er vedtatt en Haag-konvensjon av 1. juli 1985 om lovvalget og anerkjennelsen for truster. Det fremgår av Lagardes rapport at unntaket skal tolkes snevert, som begrenset til de regler som gjelder for trustens funksjon, se rapportens avsnitt 37 annet ledd. Unntaket gjelder således ikke en verges rett til å motta midler fra trusten på vegne av en person som er under vergemål.

³¹ Det finnes en Haag-konvensjon av 1. august 1989 om lovvalget ved arv.

³² Det fremgår av rapporten til Lagarde avsnitt 39 tredje ledd at trygdeytelser skal tolkes vidt og at det kan omfatte andre offentlige ytelser enn de som strengt tatt etter nasjonal lovgivning anses som trygdeytelser, herunder også sosiale ytelser.

³³ Uttrykket «person» benyttes her i stedet for voksen for å etablere en forbindelse til 1996-konvensjonen for så vidt gjelder straffbare handlinger begått mens vedkommende var mindreårig, men hvor beskyttelsestiltaket fastsettes etter at vedkommende har fylt 18.

³⁴ Unntaket tar sikte på tiltak overfor personer som utgjør en fare for tredjemann pga. sin sinnstilstand, se avsnitt 45 i Lagardes rapport.

³⁵ I den engelske teksten benyttes «habitual residence». Jeg har her valgt å benytte vanlig bosted i stedet for bopel, da jeg i likhet med arvelovkomiteen mener at vanlig bosted er en bedre gjengivelse på norsk av dette tilknytningselementet. Jeg viser her ellers til NOU 2014: 1 Ny arvelov 22.1.3.

vergemålsloven.³⁶ Men som redegjort for gir vergemålsloven § 98 fylkesmannen myndighet til å behandle sak vedrørende norsk statsborger som hadde sin siste *bopel* i Norge.

Det kan gå noe tid fra opphøret av vanlig bosted i en stat til vedkommende får nytt vanlig bosted i en annen stat. I slike tilfeller beholder den tidligere bostedsstaten sin myndighet så lenge den voksne ikke har fått ny bostedsstat. I rapporten avsnitt 51 sier Lagarde at om den voksne får nytt vanlig bosted i en annen konvensjonsstat, mens et spørsmål fremdeles er til behandling i den tidligere bostedsstaten, bør myndighetene der overlate til myndighetene i den nye bostedsstaten å avgjøre spørsmålet.

Er den voksnes nye vanlige bosted i en ikke-konvensjonsstat, er artikkel 5 ikke til hinder for at myndighetene i den tidligere bostedsstaten beholder sin myndighet, men konvensjonsstatene er da ikke forpliktet til å anerkjenne tiltak truffet i den tidligere bostedsstaten.

Statsborgerskapet er uten betydning, så lenge den voksne har vanlig bosted i en konvensjonsstat.

Artikkel 6 gjelder dels flyktninger eller andre som har måttet forlate bostedsstaten pga. indre uroligheter, og dels personer som det ikke er mulig å fastsette hvor de har vanlig bosted. I slike tilfeller har myndighetene i oppholdsstaten myndighet/jurisdiksjon. Artikkelen tilsvarer barnekonvensjonen artikkel 6.

Artikkel 7 er et kompromiss mellom statsborger- og domisilstater. Den stat (eventuelt de stater) der den voksne er statsborger har jurisdiksjon såfremt denne staten er best i stand til å vurdere den voksnes interesser. Det kreves imidlertid at statsborgerstaten må ha informert myndighetene i de stater som ellers ville ha hatt jurisdiksjon til å handle i saken. Artikkelen gjelder ikke flyktninger eller voksne som er fordrevet fra hjemlandet. Som regel er det i slike tilfeller myndighetene i statsborgerstaten som de har flyktet fra.

Jurisdiksjon etter artikkel 7 er subsidiær, jf. annet og tredje ledd, og faller bort om myndigheter med jurisdiksjon etter artiklene 5, 6 annet ledd eller 8 treffer beslutning om nødvendige tiltak eller om at tiltak ikke skal treffes. Eventuelle tiltak besluttet med hjemmel i artikkel 7 faller i tillegg bort når myndigheter med kompetanse etter de nevnte artiklene senere treffer beslutning om nødvendige tiltak eller om at tiltak ikke skal treffes.

Artikkel 8 åpner for overføring av jurisdiksjon fra en stat med jurisdiksjon etter artiklene 5 eller 6 til en annen stat, og er inspirert av 1996-konvensjonens artikler 8 og 9. Jurisdiksjon kan overføres til de stater som er regnet opp i annet ledd. Alternativt kan myndighetene i disse statene anmode om å få overført jurisdiksjon. Det dreier seg om: Den voksnes statsborgerstat; hans eller hennes tidligere vanlige bostedsstat; stat(er) der den voksne

³⁶ Om forskjellen mellom de to begrepene vises til NOU 2014: 1 Ny arvelov, avsnitt 22.1.3.

har formue; staten som den voksne selv skriftlig har valgt for sin beskyttelse; den vanlige bostedsstaten til en person som står den voksne nær og som er villig til å påta seg å beskytte ham eller henne; og – for personlig beskyttelse av den voksne – den stat der han eller hun oppholder seg.

Etter *artikkel 9* kan en stat hvor den voksne har formue, treffe beslutning om beskyttelsestiltak såfremt disse ikke er i strid med tiltak truffet etter artiklene 5-8. Bestemmelsen er uttrykk for at voksne som trenger beskyttelse, ikke sjelden kan ha betydelige økonomiske verdier og at det kan være nødvendig at myndighetene i en stat hvor slik formue finnes, kan treffe tiltak for å beskytte denne, også når den voksne ikke har vanlig bosted der.

I hastesaker kan det treffes vedtak i en konvensjonsstat hvor den voksne og/eller hans/hennes formue befinner seg, se *artikkel 10*. Men en slik beslutning står bare ved lag så lenge myndighet med jurisdiksjon etter artiklene 5-9 ikke treffer nødvendige beslutninger om tiltak. Artikkelen gjelder også voksne som har bosted i en ikke-konvensjonsstat. I slike tilfeller står tiltakene ved lag til konvensjonsstaten som har truffet tiltakene, har anerkjent tiltak truffet i vedkommende ikke-konvensjonsstat. Artikkelen tilsvare barnekonvensjonen artikkel 11.

Artikkel 11 gir staten hvor den voksne oppholder seg, jurisdiksjon til unntaksvis å treffe avgjørelser for å beskytte den voksnes person. Det gjelder myndighet til å treffe vedtak om midlertidige tiltak som bare vil ha virkning på statens territorium. Artikkelen gir således ikke myndighet/jurisdiksjon til å treffe beslutninger i tilknytning til alvorlige, endelige medisinske inngrep som abort, sterilisering eller operative inngrep for å fjerne et indre organ eller amputere en kroppsdel.³⁷ Tiltak som besluttet med hjemmel i artikkelen, må ikke stride mot tiltak truffet i den voksnes vanlige bostedsstat. Myndighetene i bostedsstaten må dessuten underrettes om tiltakene.

Etter *artikkel 12* står tiltak som er besluttet med hjemmel i jurisdiksjon i samsvar med artiklene 5 til 9, ved lag, selv om det ikke lenger er grunnlag for jurisdiksjon i staten hvor det/de ble truffet, så lenge en stat med jurisdiksjon ikke har truffet nytt vedtak, opphevet det eller endret det. Bestemmelsen tilsvare barnekonvensjonen artikkel 14.

Kapittel III: Rettsvalg

Konvensjonens hovedregel er at myndighetene i en stat med jurisdiksjon etter kapittel II, skal benytte sin egen materielle lov, se *artikkel 13*. Dette tilsvare det som gjelder i Norge for vedtak i saker om vergemål. Hovedregelen er den samme etter barnekonvensjonen. Men artikkel 13 *annet ledd* åpner for at myndighetene unntaksvis kan anvende – eller se hen til – en annen stats materielle lovbestemmelser såfremt dette er nødvendig for å

³⁷ Se Lagarde avsnitt 84, side 49.

beskytte den voksne eller hans/hennes formue. Det kreves at forholdet må ha en sterk tilknytning («substantial connection») til den andre staten. Dette unntaket kan f.eks. være aktuelt om fast eiendom tilhørende den voksne skal selges i en annen stat enn bostedsstaten. Artikkelen svarer til barnekonvensjonen artikkel 15.

Artikkel 14 omhandler den situasjonen at et tiltak som er vedtatt i en konvensjonsstat, skal fullbyrdes i en annen konvensjonsstat. Fullbyrding skal da skje i samsvar med loven i sistnevnte stat. Bestemmelsen får anvendelse om den voksne flytter til, eller har formue i, den andre konvensjonsstaten og det der gjelder andre vilkår enn i staten hvor vedtaket ble truffet; det kreves f.eks. samtykke fra en vergemålsrett e.l. for at vergen skal kunne selge eiendom. Vergen må da innhente slikt samtykke. Bestemmelsen får også anvendelse når det i opprinnelsesstaten kreves samtykke til at vergen foretar slike handlinger, mens tilsvarende krav ikke gjelder etter loven i fullbyrdingsstaten.

Artikkel 15 regulerer rettsvalget for såkalte fremtidsfullmakter.³⁸ Hovedregelen er at loven i staten hvor fullmaktsgiveren hadde vanlige bosted da fullmakten ble opprettet, får anvendelse, men *annet ledd* åpner for at loven i enkelte andre stater likevel kan komme til anvendelse. Disse er: En stat hvor den voksne er statsborger; en tidligere vanlig bostedsstat; en stat hvor han/hun har formue for så vidt gjelder beskyttelsen av denne formuen. Bruk av en fremtidsfullmakt må skje i samsvar med loven i den stat hvor den benyttes, se *tredje ledd*.

Artikkel 16 regulerer når en myndighet som ellers ville ha hatt jurisdiksjon etter konvensjonen, kan tilbakekalle eller endre en fremtidsfullmakt. En slik fullmakt må ikke benyttes på en slik måte at den voksnes interesser ikke blir ivaretatt i tilstrekkelig omfang. Når myndighetene vurderer inngrep i fremtidsfullmakten, skal de se hen til den anvendelige loven etter artikkel 15, så langt det er mulig.

Artikkel 17 verner tredjemann som i god tro inngår avtale med en person som ville hatt myndighet til å opptre på vegne av den voksne etter loven i den stat hvor avtalen ble inngått, men som ikke har slik myndighet etter den loven som får anvendelse etter konvensjonen. Etter *annet ledd* får bestemmelsen bare anvendelse når begge var til stede i samme stat. Artikkelen bygger på barnekonvensjonen artikkel 19.

Konvensjonen har ikke noen bestemmelse som beskytter en tredjemann som i god tro har inngått avtale med den voksne uten å vite at han eller hun var fratatt sin rettslige handleevne. For stater som er medlemmer av EU³⁹, reguleres spørsmålet av artikkel 11 i EF-forordning nr. 593/2008 av 17. juni 2008 om lovvalg for forpliktelser som springer ut av kontrakt («Roma I»). Det er i nyere internasjonalprivatrettslig teori lagt til grunn at

³⁸ Se vergemålsloven kapittel 10.

³⁹ Forordningen gjelder ikke for Danmark.

artikkel 11⁴⁰ er uttrykk for et prinsipp som også bør gjelde i Norge⁴¹, selv om eldre norsk juridisk teori gir uttrykk for det motsatte standpunkt.

Artikkel 18 tilsvarer barnekonvensjonen artikkel 20. Også lovreglene i en ikke-konvensjonsstat får anvendelse såfremt konvensjonsbestemmelsene viser til denne staten.

Artikkel 19 avskjærer bruk av renvoi (tilbake- eller viderevisning). Bestemmelsen er vanlig i Haagkonferansens konvensjoner.

Artikkel 20 gir fortrinn til internasjonalt tvingende lovregler i staten der den voksne skal beskyttes. Bestemmelsen skyldes at det i noen stater finnes ufravikelig, tvingende lovregler om hvem som kan representere den voksne ved innleggelse på institusjon eller lignende. – Bestemmelsen er neppe særlig praktisk i norsk sammenheng.

Artikkel 21 inneholder det tradisjonelle forbeholdet for alminnelig rettsorden (ordre public).

Kapittel IV: Anerkjennelse og fullbyrding

I norsk rett anses et vedtak om vergemål som en avgjørelse om status. Det fører til at en utenlandsk avgjørelse i en vergemålssak i utgangspunktet vil anerkjennes her såfremt den lovlig er truffet av myndighetene i den voksnes hjemstat. Tilsvarende fullbyrdes ofte en utenlandsk vergemålsavgjørelse her uten særlig hjemmel.⁴²

Det følger av *artikkel 22* at tiltak besluttet i én konvensjonsstat, skal anerkjennes i alle andre konvensjonsstater. Herfra gjelder det imidlertid flere unntak: Dersom den voksne ikke har fått tilstrekkelig anledning til å uttale seg, med mindre det er tale om et hastetiltak; dersom tiltaket er besluttet av en myndighet i en stat som ikke har jurisdiksjon etter bestemmelsen i kapittel II; dersom anerkjennelse vil være i strid med alminnelig rettsorden. Artikkelen tilsvarer barnekonvensjonen artikkel 23.

Artikkel 23 åpner for at en person kan be om en særskilt avgjørelse av om et vedtak i en vergemålssak truffet i en annen konvensjonsstat, vil bli anerkjent. Artikkelen er en konsekvens av at anerkjennelse i utgangspunktet følger direkte av konvensjonen. I motsetning til det som gjelder for avgjørelser om fullbyrding etter artikkel 25 annet ledd, fastsetter konvensjonen derfor ikke bestemmelser om prosedyren som skal benyttes i en

⁴⁰ Etter artikkel 11 kan en person som ville ha myndighet etter loven i staten hvor han har inngått en avtale med en person som er i samme stat, bare gjøre gjeldende sin manglende handleevne etter en annen lovgivning dersom motparten kjente til den manglende rettsevnen da kontrakten ble inngått, eller uaktsomt manglet kjennskap om dette.

⁴¹ Se her Thue op. cit. s. 273 flg., jf. Cordes m.fl. op. cit. s.210

⁴² For norsk rett ellers se tvisteloven § 19-6 og tvangsloven § 4-1 annet ledd bokstav f.

stat som blir anmodet om å ta standpunkt til anerkjennelse av et vedtak. Bestemmelsen tilsvarer barnekonvensjonen artikkel 24.

Det følger av *artikkel 24* at staten der avgjørelsen skal anerkjennes, ikke kan overprøve det faktum som den andre staten har basert sin jurisdiksjon på. Bestemmelsen tilsvarer barnekonvensjonen artikkel 25.

Dersom tiltak som er truffet i en konvensjonsstat og som kan fullbyrdes der, skal fullbyrdes i en annen konvensjonsstat, skal tiltaket – dersom noen med rettslig interesse krever det – erklæres eksigibelt eller registreres med henblikk på fullbyrding i den andre staten i samsvar med denne statens saksbehandlingsregler, jf. *artikkel 25 første ledd*. Fremgangsmåten skal være enkel og hurtig, jf. *annet ledd*, og en anmodning kan bare avslås av grunner nevnt i artikkel 22 annet ledd. Artikkelen gjelder bare avgjørelser som krever fullbyrding, for eksempel kan det ved tvangssalg av eiendom være nødvendig med en erklæring om eksigibilitet, eller, slik det kreves i noen stater, en registrering med henblikk på fullbyrding. Bestemmelsen tilsvarer barnekonvensjonen artikkel 26.

Med forbehold for den kontroll som er nødvendig for å treffe avgjørelser som nevnt i de foregående artikler, skal tiltak som er vedtatt, ikke realitetsprøves, se *artikkel 26*. Dette gjelder både ved anerkjennelse og ved anmodning om erklæring om eksigibilitet eller registrering. Bestemmelsen er en standardbestemmelse i Haagkonferansens konvensjoner og tilsvarer artikkel 27 i barnekonvensjonen.

Etter *artikkel 27* skal tiltak som er besluttet i én konvensjonsstat og som er erklært eksigibelt eller registrert med henblikk på fullbyrding i en annen konvensjonsstat, fullbyrdes i sistnevnte stat som om tiltaket var truffet av myndighetene i denne stat. For fullbyrding gjelder alltid bestemmelsene i staten hvor fullbyrdingen skjer.

Ved å slutte seg til konvensjonen vil Norge bli forpliktet til å fullbyrde avgjørelser truffet i andre konvensjonsstater. Det skal ikke skje noen realitetsprøving av den utenlandske avgjørelsen utover det som er nødvendig i forhold til bestemmelsene i artikkel 26. Dersom den voksne har vanlig bosted i Norge, eller norske myndigheter ellers har jurisdiksjon etter kapittel II, kan det treffes ny avgjørelse. Artikkelen tilsvarer barnekonvensjonen artikkel 28.

Kapittel V Samarbeid

På samme måte som barnekonvensjonen, forutsetter tilslutning til konvensjonen at staten utpeker en sentralmyndighet. Konvensjonen pålegger sentralmyndigheten plikter i forbindelse med samarbeid, informasjonsutveksling og assistanse i enkeltsaker. Men oppgavene kan delegeres.

Etter *artikkel 28* skal en konvensjonsstat ha en sentralmyndighet. Konvensjonen er imidlertid fleksibel, og regulerer ikke nærmere sentralmyndighetens oppbygging og arbeidsmåte og sentralmyndigheten for de fleste oppgaver velge å utføre dem selv, eller å delegere dem. Artikkelen tilsvarer artikkel 29 i barnekonvensjonen.

Blant de mer konkrete oppgavene som er lagt til sentralmyndighetene, er å skaffe informasjon om lovgivning vedrørende og tjenester i forbindelse med beskyttelse av voksne i sin stat, *artikkel 29*. Myndigheten skal også legge til rette for forenklet kommunikasjon når konvensjonen får anvendelse og bistå med til å finne en voksen som antas å oppholde seg i staten, *artikkel 30*. Tilsvarende bestemmelser finnes i artiklene 30 og 31 i barnekonvensjonen.

Artikkel 31 oppfordrer kompetente myndigheter til å tilby megling mv. i situasjoner hvor dette kan være et egnet virkemiddel til å beskytte en voksens person eller formue. Begrensningen «som denne konvensjon får anvendelse for» skyldes at man ville unngå at bestemmelsen kunne oppfattes slik at man blandet seg inn i statens interne situasjoner. Bestemmelsen kan ikke oppfattes slik at den pålegger konvensjonsstatene en egentlig plikt til å iverksette, eller tilby, mekling mv. i alle saker som gjelder tiltak for å beskytte voksne. Jf. barnekonvensjonen artikkel 31 første ledd bokstav b.

En myndighet med jurisdiksjon etter konvensjon kan anmode myndigheter i andre konvensjonsstater om nødvendige opplysninger om den voksnes situasjon for å beskytte vedkommende, *artikkel 32* første ledd. Etter tredje ledd kan det også anmodes om bistand til å få fullbyrdet beskyttelsestiltak besluttet av myndigheter med jurisdiksjon etter konvensjonen. Tilsvarende bestemmelser finnes i barnekonvensjonen artikkel 35.

Dersom en myndighet med jurisdiksjon etter artiklene 5 til 8 vurderer å plassere den voksne i institusjon eller lignende, og det er aktuelt å gjøre dette i en annen konvensjonsstat, skal myndigheten først konsultere sentralmyndigheten eller annen kompetent myndighet i sistnevnte stat, se *artikkel 33*. Det skal oversendes en rapport om vedkommende sammen med en begrunnelse for den påtenkte plasseringen. Dette er obligatorisk etter konvensjonen. Brudd på konsultasjonsforpliktelsen fører til at kompetente myndigheter i mottakerstaten kan nekte å anerkjenne beslutningen, jf. artikkel 22 annet ledd bokstav e). Jf. her barnekonvensjonen artikkel 33.

Etter *artikkel 34* skal kompetente myndigheter i en konvensjonsstat som har truffet, eller er i ferd med å treffe, beslutning om et beskyttelsestiltak for en voksen som er i en alvorlig faresituasjon, og som får opplysninger om at den voksne har fått nytt vanlig bosted eller oppholder seg i en annen konvensjonsstat, underrette myndighetene i denne staten om faren og om de tiltak som er besluttet, eller overveies. Plikten til å underrette gjelder også når den voksne er til stede i en ikke-konvensjonsstat. Jf. her barnekonvensjonen artikkel 34.

En myndighet skal ikke be om eller videreformidle informasjon etter kapittel V dersom den mener at det er sannsynlig at dette kan sette den voksne eller vedkommendes formue i fare, eller utgjøre en alvorlig trussel mot familiemedlemmers frihet eller liv, se *artikkel 35*. Jf. barnekonvensjonen artikkel 37.

Artikkel 36 første ledd fastsetter at sentralmyndigheter og andre offentlige myndigheter i utgangspunktet skal bære sine egne kostnader i forbindelse med anvendelsen av bestemmelsene i kapitlet. Henvisningen til «public authorities», oversatt til norsk med «offentlige myndigheter», må forstås som forvaltningsmyndigheter, og inkluderer således ikke domstoler.⁴³ Sentralmyndigheten og andre administrative organer må således selv dekke bl.a. faste driftskostnader, korrespondanse, formidling av opplysninger, innsamling av informasjon, lokalisering av den voksne, organisering av mekling og iverksettelse av tiltak truffet av kompetente myndigheter i annen konvensjonsstat. Det er likevel mulig å kreve dekket utgifter for bistand til andre konvensjonsstaters myndigheter innen rimelige grenser. Tilsvarende bestemmelser finnes i barnekonvensjonen artikkel 38.

At bestemmelsen ikke er ment å regulere kostnader ved domstolsbehandling, innebærer at utgifter til rettergang, og i særdeleshet utgifter til advokat, faller utenfor anvendelsesområdet.⁴⁴

Stater som er parter i konvensjonen, kan inngå avtaler om utgiftsfordeling.

Bestemmelsene i kapittel V er fravikelige i den forstand at to eller flere konvensjonsstater kan inngå avtaler med sikte på å forbedre anvendelsen av reglene i deres innbyrdes forhold, se *artikkel 37*. Kopier av slike avtaler skal sendes depositaren. Jf. barnekonvensjonen artikkel 39.

Kapittel VI: Alminnelige bestemmelser

I dette kapitlet er samlet en del generelle bestemmelser av ulik, men i hovedsak administrativ, art. Tilsvarende bestemmelser finnes også i barnekonvensjonen, se kapittel VI.

Myndighetene i en konvensjonsstat hvor det er truffet et beskyttelsestiltak eller hvor en fremtidsfullmakt er blitt bekreftet, kan, etter anmodning fra den personen som er blitt betrodd å beskytte den voksne eller vedkommendes formue, utstede en attest som angir i hvilken egenskap vedkommende har rett til å handle og de fullmakter han/hun har, se *artikkel 38* første ledd.

Myndighetene plikter ikke å utstede en slik attest.⁴⁵ Bestemmelsen i tredje ledd om at hver konvensjonsstat skal utpeke myndigheter som er kompetente til å utstede attest, må

⁴³ Se Lagarde, avsnitt 142

⁴⁴ Se Lagarde, avsnitt 142

derfor trolig forstås å gjelde de stater som aksepterer å utstede attest. Attestutstedende myndighet kan være en notar eller en institusjon.

Formålet med en attest som nevnt, er å underlette behandlingen av saker om den voksne eller hans/hennes formue i andre konvensjonsstater enn den hvor vergemålet e.l. er etablert. En slik attest vil ha bevismessig verdi og tilfredsstiller de praktiske livs behov for sikkerhet. Noe som kan forhindre utgifter og tvister.

Attestens innhold vil avhenge av situasjonen. Den kan for eksempel inneholde opplysninger om hvem som er verge, uavhengig av om det følger av et vedtak. Den kan også angi vedkommendes fullmakter – og hvilke han/hun eventuelt ikke har.

Den som har fått en attest etter artikkel 38 første ledd, anses å handle i henhold til de egenskaper og den myndighet som fremgår av denne, med mindre noe annet sannsynliggjøres, jf. annet ledd. Det vil således være mulig å bestride opplysninger som fremgår av attesten, men gjøres det ikke, kan tredjemann trygt inngå avtaler med den som innehar en attest, så lenge avtalen ligger innenfor den kompetanse vedkommende har i henhold til attesten.

Personopplysninger som er samlet eller videreformidlet under konvensjonen, skal, jf. *artikkel 39*, bare brukes til formål som de ble samlet inn eller videreformidlet for. Bestemmelsen gir en minimumsbeskyttelse og det er ikke noe til hinder for at personopplysninger gis ytterligere vern om det følger av konvensjonsstatens nasjonale rett. I tråd med dette fremgår det av *artikkel 40*, at myndigheter som mottar informasjon, skal sikre at denne behandles konfidensielt, i samsvar med landet egne rettsregler.

Av *artikkel 41* følger at alle dokumenter som utstedes eller oversendes i henhold til konvensjonen, skal være fritatt for legalisering eller tilsvarende formkrav.

Ifølge *artikkel 42* kan enhver konvensjonsstat utpeke de myndigheter som anmodninger etter artiklene 8 og 33 skal sendes til. Slik utpeking, og utpeking som nevnt i artikkel 28, skal meddeles sekretariatet til Haagkonferansen for internasjonal privatrett, jf. artikkel 43 første ledd, mens erklæring som nevnt i artikkel 32 annet ledd, skal sendes konvensjonens depositar, som er det nederlandske utenriksministeriet, se artikkel 53 annet ledd.

Artiklene 44 – 47 inneholder bestemmelser om anvendelsen av konvensjonen i stater som ikke har et enhetlig rettssystem. Slike bestemmelser er vanlige i Haagkonferansens konvensjoner.

Etter *artikkel 44* vil en stat hvor forskjellige territoriale enheter har egne rettssystemer eller regelsett om beskyttelse av voksne og deres formuer, ikke være forpliktet til å

⁴⁵ Se Lagarde, avsnitt 144

anvende konvensjonen på konflikter som utelukkende er mellom disse forskjellige rettssystemene eller regelsettene.

Artikkel 45 regulerer anvendelsen av konvensjonen i en stat med flere territoriale enheter, der det gjelder to eller flere rettssystemer eller regelsett vedrørende spørsmål som er omfattet av konvensjonen. Det grunnleggende prinsippet er at konvensjonens tilknytningsmomenter, også skal benyttes ved avgjørelsen av hvilken territoriell enhet saken er tilknyttet. Tilsvarende gjelder henvisninger til den territoriale myndigheten som har jurisdiksjon, eller til rettsvalget. Henvisninger til staten der den voksne er statsborger, skal forstås som henvisning til den territoriale enhet som rettsreglene i staten utpeker, eller – i fravær av slike regler – den territoriale enheten som den voksne har nærmest tilknytning til.

Når rettsvalget skal avgjøres etter kapittel III i forhold til en stat der det i ulike territoriale enheter gjelder to eller flere rettssystemer eller regelsett vedrørende spørsmål som er omfattet av konvensjonen, gjelder etter *artikkel 46* følgende: Fins det i den aktuelle stat regler som avgjør hvilken territorial enhets lovgivning som skal anvendes, gjelder den loven. Dersom det ikke finnes slike regler, gjelder loven i den territoriale enhet som utpekes etter artikkel 45.

Ved avgjørelsen av rettsvalget etter kapittel III for en stat, som for spørsmål som er omfattet av konvensjonen har to eller flere rettssystemer eller regelsett som får anvendelse på ulike grupper av personer, gjelder ifølge *artikkel 47*: Om det i staten finnes regler som avgjør rettsvalget, legges disse til grunn. Ellers gjelder den lovgivningen eller det regelsettet som den voksne har nærmest tilknytning til.

Konvensjonen erstatter en Haag-konvensjon fra 1905, som Norge ikke er tilsluttet, se *artikkel 48*.

Det følger av *artikkel 49 første ledd* at konvensjonen ikke berører internasjonale avtaler etc. som partene allerede har tiltrådt og som har bestemmelser om spørsmål som omhandles av konvensjonen, med mindre de som er bundet av avtalen, avgir erklæring om det motsatte. Dette medfører at nordisk familierettslig konvensjon kan videreføres ved en tilslutning til Haagkonvensjonen.

Etter annet ledd berører konvensjonen heller ikke muligheten for at en eller flere konvensjonsstater kan inngå avtaler som – for voksne med vanlig bosted i en av statene og deres formue – inneholder bestemmelser om spørsmål som er omfattet av konvensjonen.

Separate avtaler som måtte bli inngått av en eller flere konvensjonsstater, berører ikke anvendelsen av konvensjonen i forholdet mellom slike stater og andre stater som er part i konvensjonen, se tredje ledd. Bestemmelsene i artikkel 49 gjelder tilsvarende for ensartet

lovgivning basert på spesielle bånd av regional eller annen art mellom de berørte stater, se fjerde ledd.

Konvensjonen gjelder ifølge *artikkel 50* første ledd bare for tiltak som treffes i en stat etter at konvensjonen har trådt i kraft i forhold til denne staten. Konvensjonen får videre etter annet ledd anvendelse for anerkjennelse og fullbyrding av tiltak truffet etter at den er trådt i kraft i forholdet mellom staten der tiltakene er truffet og staten anmodningen rettes til.

All kommunikasjon med sentralmyndigheten eller annen myndighet i en konvensjonsstat skal etter *artikkel 51* første ledd skje på originalspråket, og skal være vedlagt en oversettelse til det offisielle språket eller et av de offisielle språkene i vedkommende stat, eller dersom dette ikke lar seg gjøre, av en oversettelse til fransk eller engelsk. En stat kan etter annet ledd reserverer seg mot bruken av enten fransk eller engelsk, men ikke begge.

Generalsekretæren for Haagkonferansen skal med jevne mellomrom sammenkalle en spesialkommisjon for å gjennomgå anvendelsen av konvensjonen i praksis, *artikkel 52*.

Kapittel VII - Sluttbestemmelser.

Kapittelet inneholder tradisjonelle sluttbestemmelser, som det her vil bli redegjort for summarisk.

Konvensjonen er åpen for undertegning av stater som var medlemmer av Haagkonferansen for internasjonal privatrett 2. oktober 1999. Den skal ratifiseres, godtas eller godkjennes, og ratifikasjons- etc. dokumentet skal deponeres i det nederlandske utenriksministeriet, som er depositar for konvensjonen, *artikkel 53*.

Andre stater kan ifølge *artikkel 54* tiltre konvensjonen etter at den har trådt i kraft i samsvar med artikkel 56 første ledd. Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos depositaren. Slike tiltredelser får bare virkning for forbindelsene mellom den tiltredende stat og de konvensjonsstater som ikke har fremsatt innsigelse mot tiltredelsen innen seks måneder etter mottakelsen av underrettelse som nevnt i tredje ledd, jf. artikkel 59. En stat kan også fremsette en slik innsigelse når den ratifiserer, godtar eller godkjenner konvensjonen etter en tiltredelse. Enhver slik innsigelse skal meddeles depositaren.

Har en stat to eller flere territoriale enheter med forskjellige lovregler for spørsmål som er omhandlet av konvensjonen, kan staten ved undertegning, ratifikasjon mv av konvensjonen, erklære at den skal gjelde for samtlige territoriale enheter eller bare for én eller enkelte av dem. Erklæringen kan til enhver tid endres. Erklæringer skal meddeles depositaren og skal uttrykkelig angi i hvilke territoriale enheter konvensjonen skal få anvendelse. Avgir en stat ikke erklæring som nevnt, gjelder konvensjonen for samtlige enheter.

Etter *artikkel 56* kan en stat ved ratifikasjon etc. eller når den avgir en erklæring etter artikkel 55 annet ledd, ta reservasjon som nevnt i artikkel 51 annet ledd. Andre reservasjoner er ikke tillatt. En reservasjon kan tilbakekalles. Depositaren skal orienteres om tilbakekallelsen som får virkning den første dagen i den tredje måneden etter orienteringen.

Konvensjonen trer i kraft den første dagen i den måned etter utløpet av et tidsrom på tre måneder etter deponering av det tredje ratifikasjons- etc. dokumentet, se *artikkel 57*. For konvensjonens etterfølgende ikrafttreden gjelder: For en stat som ratifiserer etc., trer den i kraft første dag i den måned som følger utløpet av et tidsrom på tre måneder etter at staten deponerte sitt ratifikasjons- etc. dokument; for en stat som tiltrer konvensjonen trer den i kraft første dagen i den måned som følger etter utløpet av seksmånedersperioden etter artikkel 54 tredje ledd; for et territorium som konvensjonen skal gjelde for etter artikkel 55, trer den i kraft den første dagen i den måned som følger etter utløpet av en periode på tre måneder etter meddelelse i samsvar med artikkelen.

En konvensjonsstat kan si opp konvensjonen ved skriftlig underretning til depositaren, *artikkel 58*. En oppsigelse kan begrenses til territoriale enheter som konvensjonen gjelder for. Oppsigelsen får virkning den første dag i den måned som følger etter utløpet av tolv måneder etter at depositaren mottok underretning. Fastsetter underretningen et lengre tidsrom, får oppsigelsen virkning når dette tidsrommet er utløpt.

Depositaren skal etter *artikkel 59* underrette stater som er medlemmer av Haag-konferansen for internasjonal privatrett, og stater som har tiltrådt konvensjonen om en rekke nærmere angitt omstendigheter.

Kapittel 4 - Behovet for lovregler for vergemålsaker med tilknytning til utlandet.

4.1. Dagens faktiske og rettslige situasjon

Den geografiske mobiliteten til den norske befolkningen har vært stadig økende de siste tiårene. Dette gjelder også den eldre delen av befolkningen som reiser både mer og lengre. Mange pensjonister tilbringer deler av året i sydligere strøk. Dette fører til behov for regler også utenfor Norden som kan bidra til å sikre beskyttelsen av personer som etter norsk internasjonalprivatrett hører under norsk jurisdiksjon. Et stadig økende antall personer med utenlandsk statsborgerskap oppholder seg i Norge.⁴⁶ Mange har sitt vanlige bosted her, men oppholdene kan også ha mindre varig karakter. En del av de som

⁴⁶ Statistisk sentralbyrås statistikk viser at det 1. januar 2014 var bosatt 204 731 utenlandske statsborgere i Norge. Av disse var ca. 55 000 statsborgere i en annen nordisk stat.

kommer hit er asyløkere eller flyktninger som kan ha behov for å bli satt under vergemål før de har ervervet vanlig bosted i Norge

Et økende antall personer med vanlig bosted i Norge eier fast eiendom i utlandet. Statistisk sentralbyrås statistikk for 2012 viser at av personer 17 år og over bosatt⁴⁷ i Norge, er 50 777 registrert som eiere av faste eiendommer i Europa utenfor Norge. 17 369 av disse eiendommer ligger i Sverige og 16 514 i Spania. Til dette kommer faste eiendommer utenfor Europa. Totalt opplyser Statistisk Sentralbyrå at folk bosatt i Norge har oppgitt at de i 2012 eide 57 010 eiendommer utenfor Norge. Utenfor de nordiske statene var tallet i 2012 rundt 39 000 eiendommer til en skattemessig verdi over 1 000 NOK.

Opplysninger fra ligningen for 2013⁴⁸ viser en økning. Det er nå 62 000 personer som har opplyst at de hadde formue i form av fast eiendom i utlandet. Den samlede verdien er oppgitt å være 20,7 milliarder kroner. Til dette kommer at 88 000 personer bosatt i Norge i 2013 opplyste å ha 35,6 milliarder kroner i annen formue i utlandet (i hovedsak aksjer og bankinnskudd). Tilsvarende ble 38 000 personer bosatt utenfor Norge i 2013 lignet for formue i form av fast eiendom i Norge til en verdi av 23,4 milliarder kroner.⁴⁹

Det må antas at tallet på personer med vanlig bosted i Norge som trenger, eller vil komme til å trenge, bistand/beskyttelse i forbindelse med opphold utenfor Norge fra norske myndigheter, blant annet i form av vergemål, er økende. Tilsvarende er det grunn til å anta at personer med vanlig bosted utenfor Norge (og Norden) i økende grad vil trenge bistand og eller beskyttelse under opphold i Norge.

En voksen person som settes under vergemål, kan ha formue i flere stater og kan oppholde seg deler av året i andre stater enn den hvor han/hun har sitt vanlige bosted eller er statsborger. I slike tilfeller er det ønskelig med bestemmelser om hvor sak om vergemål kan/skal behandles, om rettsvalget og om anerkjennelse av beslutninger både om å sette noen under vergemål og om beslutninger under vergemålet.

Bortsett fra bestemmelsene i nordisk familierettslig konvensjon, finnes det ikke andre lovbestemmelser om internasjonal privat- og prosessrettslige spørsmål ved vergemål enn de tre paragrafene i vergemålsloven kapittel 12. Men som nevnt har vi ulovfestede internasjonalprivatrettslige regler. Slike ulovfestede regler kan være vanskelig tilgjengelige for fylkesmannen og andre som har behov for å sette seg inn i når saker kan avgjøres i Norge, hvilket lands lovregler som for anvendelse og om et utenlandsk vedtak vil bli anerkjent i Norge mv. og omvendt om f.eks. en norsk verge kan handle utenfor

⁴⁷ Det er grunn til å anta at det her er det skattemessige bopels-begrepet som er benyttet. Det tilsier at tallet kan være høyere om man skulle ta utgangspunkt i vanlig bosted.

⁴⁸ Opplysninger mottatt 9. desember 2014 i epost fra Statistisk sentralbyrå til undertegnede.

⁴⁹ Tilsvarende opplysninger for annen formue eid av personer som ikke er skattepliktige til Norge, foreligger ikke.

Norges grenser i forbindelse med eiendom som finnes der. Etter min vurdering er dette forhold som tilsier ønskeligheten av en lovregulering.

Samtidig vil det være behov for samarbeide mellom myndigheter i forskjellige stater for å sikre beskyttelsen av voksne som trenger bistand i form av vergemål e.l. Anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser forutsetter i utgangspunktet gjensidighet, gjerne manifestert i form av en bi- eller multinasjonal avtale. Selv om vergemål etablert i utlandet i Norge anerkjennes formløst og uten støtte i noen lovbestemmelse, kan vi ikke regne med at det er tilfellet i andre stater. Den nordiske familierettslige konvensjonen har utvilsomt ført til at det ikke har oppstått særlige problemer i forbindelse med vergemål for de som er omfattet av konvensjonen, men etter min vurdering er det nå behov for å sikre at vergemål etablert her i Norge, anerkjennes og kan fullbyrdes i stater utenfor Norge, hva enten det gjelder vedkommendes person eller formue og omvendt.

Min anbefaling vil således være at det innarbeides bestemmelser om jurisdiksjon, rettsvalg anerkjennelse og fullbyrding i vergemålsloven kapittel 12. Bestemmelsene bør utformes slik at de får anvendelse for voksne og mindreårige. Jeg mener dessuten at bestemmelsene bør utformes slik at de gjelder generelt, dvs. uten hensyn til om Norge eller andre stater med interesse i en konkret sak, er tilsluttet Haagkonvensjonene av 1996 eller av 2000. Men, samtidig mener jeg at Norge bør slutte seg til Haagkonvensjonen om beskyttelse av voksne. Selv om tallet på stater som er tilsluttet konvensjonen, foreløpig ikke er høyt, vil en norsk tilslutning bidra til økt rettssikkerhet for de involverte voksne og deres formue. Bestemmelsene i lovutkastet er utformet med utgangspunkt i Haagkonvensjonene, slik at disse også vil gi retningslinjer i tilfeller som vil være omfattet av konvensjonen av 2000 etter at den er trådt i kraft for Norge. På denne bakgrunn er bestemmelsene om jurisdiksjon, rettsvalg, anerkjennelse og fullbyrding i lovutkastet utformet med utgangspunkt i konvensjonsbestemmelsene. Men bestemmelsene i lovutkastet er i en viss grad er søkt forenklet. Etter at Norge er blitt bundet av konvensjonen, kan det derfor i saker etter konvensjonene vise seg nødvendig også å se hen til konvensjonenes bestemmelser. I lovutkastet her er i 2000-konvensjonen foreslått vedtatt som norsk lov med forrang i tilfelle konflikt.

4.2 En sammenligning av bestemmelsene i Haagkonvensjonene 1996 og 2000 med gjeldende norsk rett og Norges internasjonale forpliktelser

I tilknytning til gjennomgåelsen av konvensjonsbestemmelsene foran er enkelte spørsmål kommentert. I det følgende peker jeg på enkelte spørsmål som må vurderes nærmere.

4.2.1 Valget av tilknytningsfaktor.

I norsk internasjonal privat- og prosessrett er en persons domisil/faste bosted⁵⁰ den vesentligste tilknytningsfaktoren, iallfall innen person- og familieretten. Konvensjonens hovedregel bygger i likhet med norsk rett på domisil som tilknytningskriterium for både jurisdiksjon og rettsvalg, men som tidligere pekt på benytter Haagkonferansen «habitual residence» for å angi kriteriet. Samme måte å uttrykke tilknytning på benyttes også av EU.

For at noen etter norsk internasjonal privatrett skal anses å ha fast bopel i en stat kreves at vedkommende har sitt faktiske bosted i staten og at han/hun har til hensikt å bli boende der. Det er uklart hva som derutover ligger i kravet. Kravet er i noen grad objektivisert. Det legges blant annet vekt på boligsituasjonen, om vedkommende eier eller leier bolig, arbeids- og familieforhold. Det er antatt at det i tillegg kreves at vedkommende må ha til hensikt å bli boende i rundt fem år eller mer (varighetskravet).

«Habitual residence» krever i utgangspunktet en noe mindre fast tilknytning enn domisil/bopel. Uttrykket må forutsetningsvis forstås i lys av det rettsområdet hvor det anvendes. Innen personretten kreves en fast tilknytning for å si at noen har «habitual residence» i en stat, men i motsetning til bosted/bopel/domisil vil det ikke kreves at personen må ha til hensikt å bli boende varig i den aktuelle staten. Et midlertidig opphold i en stat medfører på den annen side ikke at man får vanlig bosted. Et utgangspunkt er å si at vanlig bosted har en person der vedkommende etter en samlet vurdering kan sies å ha sentrum for livsinteressen sin.

Twisteloven benytter bosted for å angi hvor en person kan saksøkes. Som påpekt i NOU 2014: 1 Ny arvelov, side 176, kan bruken av bopel i internasjonal privat- og prosessrettslig sammenheng medføre uklarhet mht. om uttrykket skal forstås som vanlig bosted eller fast bosted/domisil. Nordisk familierettslig konvensjon benytter bosatt til å angi kompetanse og lovvalg. Dette tilknytningskriteriet er etter det jeg har fått opplyst, opprettholdt ved en revisjon av konvensjonen for noen år siden.⁵¹

Jeg har benyttet «vanlig bosted» for å angi den prinsipale tilknytningsfaktoren i utkastet til nye lovbestemmelser i vergemålslovens kapittel 12. Etter mitt syn er det en bedre gjengivelse/gjennomføring av konvensjonenes tilknytningskrav enn fast bosted/domisil. Bruk av vanlig bosted som tilknytningsfaktoren vil kunne føre til noen mindre endringer i hvem som tilhører den gruppen som vil være omfattet av norsk vergemålslovgivning enn etter gjeldende rett. Noen flere vil være omfattet av lovbestemmelsen etter å ha tatt opphold her enn nå, men omvendt vil folk som har flyttet fra Norge raskere bli ansett å ha fått vanlig bosted i den nye bostedsstaten.

⁵⁰ Bopel benyttes også som tilknytningsfaktor i andre rettslige sammenhenger. Det er uavklart i hvilken grad de forskjellige bopelsbegrepene har samme rettslige innhold.

⁵¹ Ennå ikke gjennomført i Norge.

4.2.2 Jurisdiksjonsvalget.

Hovedregelen i norsk internasjonal privatrett er at norske myndigheter har jurisdiksjon når vedkommende er bosatt her i riket. I samsvar med konvensjonen, bør hovedgrunnlaget for norsk jurisdiksjon være at vedkommende har vanlig bosted her. For å sikre sammenhengen i vergemålslovens bestemmelser om vergemål bør en tilsvarende endring gjennomføres også for domstolene i saker om å frata noen rettslig handleevne.

Etter konvensjonene skal oppholdsstaten ha jurisdiksjon basert på opphold for så vidt gjelder flyktninger mv. og personer som det ikke er mulig å finne ut hvor har sitt vanlige bosted. Bestemmelsen volder neppe problemer da det i Norge allerede utøves jurisdiksjon basert på opphold overfor nevnte grupper.

Vergemålsloven § 98 åpner som nevnt for at fylkesmannen kan behandle en sak som gjelder en norske statsborgere som ikke er bosatt her, såfremt særlige grunner taler for det og vedkommende ikke har fått nytt bosted. Konvensjonene åpner for at statsborgerstaten kan ha jurisdiksjon, men det gjelder visse vilkår: Statsborgerstatens utøvelse av jurisdiksjon er avhengig av at denne staten anser seg å være i en bedre posisjon til å vurdere den voksnes interesser enn bostedsstaten og staten må ha orientert bostedsstaten. Det kreves videre at myndighetene i bostedsstaten, eller i tilfelle flyktninger mv. oppholdsstaten, ikke har truffet beslutninger i saken. Etter min vurdering kan jurisdiksjon basert på vedkommendes norske statsborgerskap opprettholdes, men jeg går inn for at bestemmelsen om dette omformes for å fange opp de begrensninger som følger av konvensjonen, selv om de nok allerede kan innfortolkes i lovens krav om «særlige tilfeller».

Etter konvensjonen har myndighetene i en stat hvor den voksne har formue, jurisdiksjon til å treffe tiltak for å beskytte denne formuen. Jeg anbefaler lovfesting av et tilsvarende jurisdiksjonsgrunnlag. Enkelte slike situasjoner er visstnok til nå blitt løst i Norge ved oppnevning av en ad hoc verge.

Konvensjonene har også bestemmelser om «jurisdiksjon i hastetilfeller». Det er usikkert hvordan slike saker i dag løses etter norsk rett, men det er ikke grunn til å anta at hjemmel til å treffe beslutning i slike tilfeller, kan medføre nevneverdige ulemper. Jurisdiksjon etter artikkel 11 i begge konvensjonene er et ekstraordinært jurisdiksjonsgrunnlag og gjelder tiltak for midlertidig beskyttelse i staten hvor vedkommende oppholder seg. Eventuelle tiltak må være kompatible med tiltak truffet i stater med jurisdiksjon etter nærmere angitte artikler. Slik jeg ser det, kan det være tvil om behovet for et slikt jurisdiksjonsgrunnlag i norsk rett. Dersom noen påtreffes her i en slik forfatning at han/hun trenger umiddelbar beskyttelse, vil det etter mitt syn være mer nærliggende å benytte hjemler i annen lovgivning. På den annen side, kan jeg ikke se at

det vil medføre særlige komplikasjoner å ta med en bestemmelse om jurisdiksjon i hastetilfeller i en oppregning av mulige kompetansegrunnlag.

Etter artikkel 12 i 2000-konvensjonen, jf. 1996-konvensjonen artikkel 14, skal tiltak truffet i medhold av hhv. 2000-konvensjonens artikler 5 til 9 og 1996-konvensjonen artikler 5-10, fortsatt ha gyldighet etter at endrete forhold har ført til opphør av grunnlaget for jurisdiksjonen, så lenge myndigheter som nå har jurisdiksjon etter konvensjonen ikke har endret, erstattet eller opphevet tiltakene. En slik bestemmelse kan være nyttig, da det etter norsk rett har vært lagt til grunn at jurisdiksjonen opphører ved endring av bosted.

4.2.3 Rettsvalget.

Det blir i utgangspunktet ikke noe selvstendig spørsmål om rettsvalg i saker etter konvensjonene. Dette må antas å være i samsvar med gjeldende norsk rett.

Konvensjonene åpner imidlertid for en begrenset mulighet til å anvende/se hen til fremmed rett dersom «situasjonen» har en vesentlig tilknytning til denne retten. Konvensjonsbestemmelsene kan ikke ses som pålegg om å åpne for bruken av et annet rettssystem.

Slik jeg ser det, bør en slik begrenset adgang til å ta i betraktning rettsreglene i en stat som saken har tilknytning til, være akseptabel etter norsk rett. En slik mulighet vil kunne få anvendelse f.eks. i en sak hvor vedkommende har betydelig formue utenfor Norge. Da kan det være hensiktsmessig å trekke inn/se hen til lovgivningen i denne staten for å forsikre seg om at tiltak vil kunne fullbyrdes for denne formuens vedkommende.

4.2.4 Fremtidsfullmakter.

Artiklene 15 og 16 i 2000-konvensjonen gjelder begge fremtidsfullmakter og tilsvarer §§ 99 og 100 i vergemålsloven. Departementet tok utgangspunkt i konvensjonen ved utformingen av disse paragrafene, jf. følgende uttalelser i merknadene til de to paragrafene:

«Til § 99

Paragrafen regulerer fylkesmannens myndighet i internasjonale forhold knyttet til fremtidsfullmakter. Den er omtalt i punkt 10.9.

Første ledd første punktum regulerer når fylkesmannen kan stadfeste en fremtidsfullmakt, jf. § 84. Det viktigste grunnlaget for slik myndighet er at fullmaktsgiveren er bosatt i Norge. Dette er i tråd med bostedsprinsippet i Haagkonvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne artikkel 5. Ved vurderingen av om en person skal anses bosatt i Norge, må det tas i betraktning hvor lenge og kontinuerlig personen har bodd her, samt øvrige

omstendigheter som viser tilknytning til Norge. Mer tilfeldig tilknytning til landet vil ikke være tilstrekkelig.

Er fullmaktsgiveren ikke bosatt i Norge, kan fylkesmannen likevel stadfeste fullmakten så langt den gjelder eiendom i Norge, jf. første ledd annet punktum. Dette tar sikte på tilfeller hvor en person bosatt i utlandet har opprettet en fremtidsfullmakt for forvaltningen av en fast eiendom i Norge.

Hvis et norsk fylkesmannsembete kan stadfeste en fremtidsfullmakt, følger myndigheten til å få fullmakten registrert i de relevante registre med, jf. første ledd tredje punktum.

Annet ledd regulerer annen myndighet for fylkesmannen enn myndighet til å stadfeste en fremtidsfullmakt. Fylkesmannen vil etter bestemmelsen ha myndighet til å oppnevne setteverge ved inhabilitet, pålegge regnskaps- og opplysningsplikt eller opprette vergemål. Også her er hovedgrunnlaget for slik myndighet at fullmaktsgiveren er bosatt i Norge, jf. merknadene til første ledd. Er fullmaktsgiveren ikke bosatt her, har fylkesmannen likevel slik myndighet hvis det i det enkelte tilfellet finnes grunn til å gripe inn. For at slik inngripen skal skje, bør det kreves at det ikke er mulig for myndighetene i den staten fullmaktsgiveren bor, å gripe inn, og at fullmaktsgiveren har en sterk tilknytning til Norge.

Til § 100

Paragrafen inneholder bestemmelser om hvilken stats lov som skal anvendes på en fremtidsfullmakt. Den er omtalt i punkt 10.9. Innholdsmessig er bestemmelsen i samsvar med Haagkonvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne artikkel 15 og den finske loven om interessebevakningsfullmakt 40 §.

I første ledd bestemmes hvilken lov som skal anvendes på gyldighet, omfang, endring og opphør av en fremtidsfullmakt. Med gyldighet menes spørsmål om hvordan fullmakten er opprettet. Med omfang menes spørsmålet om rekkevidden av fullmektigens myndighet, for eksempel om myndigheten til å gi gaver på fullmaktsgiverens regning. Med opphør menes spørsmål om hva som kreves for at fullmakten skal være gyldig tilbakekalt eller av andre grunner skal opphøre å gjelde.

Hovedregelen er at reglene i den staten der fullmaktsgiveren var bosatt når fullmakten ble opprettet, skal regulere de ovennevnte spørsmålene. Fullmaktsgiveren kan imidlertid skriftlig bestemme at anvendelig lov i stedet skal være ett av de regelsett som angis i annet ledd. Fullmaktsgiveren kan velge lovgivningen i et land der han eller hun er statsborger, der han eller hun en gang tidligere har vært bosatt, eller der han eller hun har eiendom. I sistnevnte tilfelle kan lovvalget bare gjelde den eiendommen. For eksempel kan en norsk statsborger som har eiendom i Finland, bestemme at finsk lov skal anvendes på eiendommen i

Finland, og at norsk lov skal anvendes på alle andre forhold knyttet til fremtidsfullmakten.

Angivelsen i annet ledd av mulige lovvalg er uttømmende. Andre staters lover enn de som er nevnt der, kan ikke velges. Hvis fullmektigen har valgt en lov han eller hun ikke kunne velge, må hovedregelen i første ledd om loven i staten der fullmaktsgiveren var bosatt når fremtidsfullmakten ble opprettet, få anvendelse.

I tredje ledd presiseres det at henvisningen til andre staters lovgivning ikke omfatter statenes internasjonal-privatrettslige bestemmelser. Det såkalte renvoi- eller henvisningsprinsippet skal altså ikke anvendes, og det er ikke nødvendig å kjenne til en stats lovvalgsregler for å finne den anvendelige lov. Fjerde ledd fastslår at for fylkesmannens og norske domstolars saksbehandling gjelder norsk rett.»

Norsk rett på dette punkt er i samsvar med 2000-konvensjonen med det unntak at vanlig bosted bør benyttes i stedet for bosatt, jf. foran. Paragrafene bør opprettholdes.

4.2.5 Rettsvalget for enkelte transaksjoner.

Artikkel 17 i 2000-konvensjonen og artikkel 19 i 1996-konvensjonen har en særregel om gyldigheten av en transaksjon mellom en godtroende tredjemann og en person som ville hatt rett til å handle i staten hvor transaksjonen ble inngått som rettslig representant for en som er under vergemål/mindreårig. Tredjemannen kan ikke utelukkende holdes ansvarlig fordi motparten ikke hadde slik rett etter loven i den stat som ellers gjelder etter rettsvalgreglene. Bestemmelsen forutsetter at transaksjonen fant sted mellom parter som begge var til stede på samme stats territorium. Da det kan være usikkert hvilket rettsvalg som vil bli resultatet i en retts sak her i landet, er det etter mitt syn hensiktsmessig å ta inn en tilsvarende bestemmelse i lovutkastet.

Konvensjonene regulerer ikke rettsvalget i en kanskje enda mer praktisk situasjon: Tredjemann har inngått avtale direkte med enten en voksen som er fratatt sin rettslige handleevne eller en mindreårig, uten å kjenne til dette. For stater som er medlemmer av EU⁵² reguleres rettsvalget her av artikkel 13 i Roma I forordningen som lyder:

«In a contract concluded between persons who are in the same country, a natural person who would have capacity under the law of that country may invoke his incapacity resulting from the law of another country, only if the other party to the contract was aware of that incapacity at the time of the conclusion of the contract or was not aware thereof as a result of negligence.»

⁵² Et unntak her er Danmark.

Roma I-forordningen får ikke anvendelse i Norge. Selv om det er grunn til å anta at norske domstoler ville benytte samme rettsvalgregel, mener jeg det for å sikre rettsenheten er hensiktsmessig å ta inn en tilsvarende bestemmelse i vergemålsloven.

Jeg nevner at vekselloven § 79 og sjekkloven § 58 har begge i første ledd første punktum en bestemmelse om at en utlendings rettsevne når det gjelder veksel- eller sjekkforpliktelse skal bedømmes etter loven i vedkommendes statsborgerstat. I annet punktum er tatt inn en bestemmelse som tillater renvoi (tilbake- eller viderevisning). Begge lovene bygger på internasjonale konvensjoner. Gitt at særlig veksel, men etter hvert også sjekk etter hvert spiller en mindre rolle i omsetningslivet, har jeg ikke funnet grunn til å gå nærmere inn på dette her.

4.2.6 Innskrenkninger i rettsvalget.

Bestemmelsene i artiklene 18 – 21 (1996-konvensjonen artiklene 20-22) er vanlige bestemmelser i en konvensjon om internasjonalprivatretslige forhold og volder neppe problemer fra et norsk ståsted. Hvilken betydning de reelt sett har er dessuten tvilsomt, ettersom konvensjonens hovedregel er at rettsvalget følger jurisdiksjonen. Jeg har likevel funnet grunn til å foreslå en generelt utformet bestemmelse i lovutkastet.

Konvensjonen åpner for bruk av ordre public, dvs. å unnlate å benytte bestemmelser i et fremmed rettssystem som fører til et resultat som etter vårt syn er i strid med alminnelig rettsorden. Selv om det kan være tvil om det reelle behovet for en slik bestemmelse, ser jeg ikke bort fra at det kan være tilfeller hvor det kan vise seg ønskelig å kunne sette til side resultatet av bruk av en fremmed rettsregel i spesielle tilfeller, f.eks. om bostedsstatens lovgivning fastsetter at barn/ungdom under 16 år er myndige.

Det kan imidlertid på den annen side tenkes at det kan være aktuelt å nekte anerkjennelse av vedtak i en vergemålssak truffet i en annen stat fordi beslutningen er i strid med alminnelig rettsorden. Konvensjonene åpner for å nekte anerkjennelse om tiltakene er åpenbart i strid med alminnelig rettsorden, og jeg har av den grunn funnet det hensiktsmessig å ta inn en bestemmelse om dette i den forbindelse, se lovutkastet § 106 annet ledd bokstav d.

4.2.7 Anerkjennelse og fullbyrding.

Konvensjonenes kapittel IV har bestemmelser om anerkjennelse og fullbyrding. Ettersom utenlandske vergemål i utgangspunktet allerede anerkjennes formløst i Norge – iallfall om de ikke gjelder noen som er bosatt her – er det ikke grunn til å anta at konvensjonenes forpliktelser skaper problemer. Det kan imidlertid være hensiktsmessig å regulere når anerkjennelse kan nektes i samsvar med oppregningen i artikkel 22 annet ledd, jf. 1996-konvensjonen artikkel 23 annet ledd, i en norsk lovtekst.

Artikkel 23, jf. 1996-konvensjonen artikkel 24, åpner for at norske myndigheter etter anmodning skal kunne treffe beslutning om anerkjennelse av tiltak truffet i en annen konvensjonsstat. Det kan være ønskelig å åpne opp for mulighetene for å få en slik beslutning i alle saker og ikke bare i konvensjonstilfellene. Myndighet her bør generelt legges til Den sentrale vergemålsmyndigheten, jf. vergemålsloven § 7. Det samme gjelder erklæring om fullbyrding og registrering etter bestemmelsene i konvensjonens artikkel 25, jf. artikkel 26 i 1996-konvensjonen. Fullbyrdingen av tiltak mv. i Norge skjer etter norsk rett og grunnlaget for tiltak truffet i utlandet, bare etterprøves så langt det er nødvendig, se her artikkel 27, jf. 1996-konvensjonen artikkel 28.

4.2.8 Samarbeid mv.

Bestemmelsene i konvensjonenes kapittel V om samarbeid bør gjennomføres ved forskrift når 2000-konvensjonen trer i kraft for Norge. Tilsvarende løsning er foreslått for 1996-konvensjonens vedkommende i Eegs utredning. Den sentrale vergemålsmyndigheten bør være sentralmyndighet i vergemålssakene og gis i oppdrag å utføre de oppgaver som konvensjonen pålegger slike myndigheter. Dette vil neppe bli en vesentlig del av myndighetens oppgaver. Jeg viser til redegjørelsen foran for de enkelte bestemmelser i konvensjonen og finner ikke grunn til her å kommentere dem ytterligere.

4.2.9 Nordisk familierettslig konvensjon.

Konvensjonen tillater opprettholdelse av bestemmelsene om vergemål i nordisk familierettslig konvensjon. Ettersom konvensjonen benytter bosted/bosatt som tilknytningsmoment, kan det oppstå mindre forskjeller mellom anvendelsesområdene til bestemmelsene i lovutkastet og i den nordiske konvensjonen. Det er grunn til å anta at det bare er i tilfeller hvor vedkommende nylig har beveget seg fra en stat til en annen, som dette kan ha betydning. – I lovutkastet foreslås å regulere forholdet mellom konvensjonene selv om dette allerede følger av ordlyden i de to Haagkonvensjonen.

Kapittel 5 - Forslagets økonomiske og organisatoriske konsekvenser og virkninger for enkeltindivider

Det er ikke grunn til å anta at utkastet til nye lovregler om internasjonale saker i vergemålsloven, eller norsk ratifikasjon av Haagkonvensjonen 2000 om beskyttelse av voksne, vil ha nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser. Utpekingen av Den sentrale vergemålsmyndigheten som sentralmyndighet etter konvensjonene av 1996 og 2000 for så vidt gjelder vergemålssaker, vil kunne medføre noe merarbeid for sentralmyndigheten. Oppbygging av kompetanse vil også kreve ressurser, men generelt er det ikke grunn til å anta at norsk tilslutning til konvensjonene vil påføre Den sentrale vergemålsmyndigheten eller fylkesmannsembetene noe særlig merarbeid. Det er heller

grunn til å anta at lovutkastet vil kunne forenkle fylkesmannsembetenes arbeid i vergemålssaker med internasjonal tilknytning. Skrevne lovregler på området vil gjøre saksbehandlingene enklere.

Samtidig vil en regulering av kompetanse, rettsvalg mv. i vergemålssaker med internasjonale tilknytning og norsk tilslutning til Haagkonvensjon 2000 føre til at det blir lettere å sikre både vergetrengende og deres formue i konvensjonsstater.

Enkeltindivider vil på den annen side kunne oppleve at vedtak om beskyttelse av dem blir mer effektiv og at vergens/fylkesmannens forvaltning av formue utenfor Norge blir lettere å gjennomføre.

Kapittel 6 - Merknader til lovutkastet

6.1 Innledning

Vergemålslovens kapittel 12 består f.t. av tre paragrafer. Kapittel 13 er lovens siste kapittel med to paragrafer, hhv. om ikraftsettings- og overgangsregler (§ 101) og endringer i andre lover (§ 102). I stedet for bokstavparagrafering av paragrafene i kapittel 12 har jeg i lovutkastet gitt paragrafene i kapittel 13 nye numre. Jeg kan ikke se at en slik omnummerering medfører problemer.

De foreslåtte bestemmelsene i kapittel 12 tar sikte på anvendelse i alle saker etter vergemålsloven. Haagkonvensjonen av 2000 gjelder vergemålssaker, mens virkeområdet til konvensjonen av 1996 er bredere. Etter det jeg har fått opplyst, arbeides det med en egen lov for å gjennomføre 1996-konvensjonen som norsk rett. Etter min vurdering vil det ikke være til hinder for at bestemmelsene i vergemålslovens kapittel 12 også gjelder mindreårige. Har saksforholdet tilknytning til en annen konvensjonsstat, fordi vedkommende har vanlig bosted der, er statsborger i staten eller har formue der, er det konvensjonsreguleringen som vil måtte legges til grunn. Men, slik jeg ser der, vil bestemmelsene i utkastet også her gi nødvendig veiledning for så vidt gjelder om jurisdiksjon mv.

I Norge er mindreårige umyndige og skal ha verge. Vi benytter i tillegg vergemålsinstituttet til å gi personer over 18 år som er i behov av bistand, dette. Haagkonvensjonen av 2000 er ment å fange opp tilsvarende beskyttelsesordninger i andre stater. Disse vil som regel ha en utforming som passer inn i vedkommende stats rettstradisjoner og kan således fremstå som annerledes enn det norske vergemålet. Vedtaksmyndighet kan i større omfang enn hos oss være lagt til domstoler, selve vergemålet kan bli utført gjennom plassering av vedkommende i en institusjon, forvaltningen av den bistandstrengendes formue kan være overlatt til domstoler e.l.

Begrepene vergemål og verge i utkastet til bestemmelser i kapittel 12 må derfor forstås slik at de omfatter ordninger i andre stater som kan sammenlignes med vårt vergemålsinstitutt. Jeg har sett det som unødvendig å føye til og/eller lignende etter vergemål eller verge i lovteksten. Når det fremmede rettssystems ordninger har samme formål som vårt vergemålsinstitutt, er de omfattet av lovreglene. Det er ikke tvil om at konvensjonene tar sikte på få anvendelse for ulike nasjonale tiltak som har det til felles at de skal gi beskyttelse til en mindreårig og en voksen som trenger bistand.

6.2 Til utkastet til nytt kapittel 12.

Jeg har benyttet underrubrikker i utkastet til kapittel 12 da det vil gjøre det enklere å finne frem til aktuelle bestemmelser.

Norske myndigheters kompetanse.

Til § 98 (Når vergemålssak kan behandles i Norge)

Paragrafen angir når en vergemålssak kan behandles i Norge og gjennomfører langt på vei bestemmelsene om jurisdiksjon i konvensjonene, begges kapittel II. Bestemmelsen i annet ledd gjelder personer med norsk statsborgerskap, jf. § 98, men utformingen er tilpasset den tilsvarende bestemmelsen i konvensjonene, se nærmere nedenfor.

Etter vergemålsloven er det fylkesmannen som treffer beslutning om en person som er over 18 år, skal settes under vergemål, helt eller delvis. De som er under 18 år skal ha verge, men når den «fødte vergen» er borte oppnevner fylkesmannen verge på samme måte som for den som settes under vergemål. Bestemmelsene i *første ledd* regulerer fylkesmannens kompetanse til å behandle en vergemålssak. Men ettersom det ikke bare er fylkesmannen som treffer vedtak i en vergemålssak, men også den som har fått oppdrag som verge, er formuleringen av ingressen generell. Dette fører til at en verge ikke lenger kan treffe vedtak som gjelder en som har fått vanlig bosted i en annen stat såfremt det norske vergemålet ikke anerkjennes i den nye bostedsstaten, se utkastet § 99.

Første ledd nr. 1 slår fast at en vergemålssak alltid kan behandles i Norge når den saken gjelder har sitt vanlige bosted her. Dette vil være tilfellet i de fleste sakene. Bestemmelsen er i samsvar med konvensjonenes hovedregel. Som redegjort for foran, er tilknytningskriteriet angitt som «vanlig bosted». Det vil nok på mange måter vise seg enklere å konstatere om noen har vanlig bosted i Norge enn om han/hun har domisil her.

Første ledd nr. 2 gjelder flyktninger og internasjonalt fordrevne som oppholder seg her. Her vil det være tilstrekkelig å konstatere opphold i Norge for at saken skal kunne

behandles her i landet. Bestemmelsen er i samsvar med artikkel 6 første ledd i begge konvensjonene. Allerede i dag legges det til grunn at man har jurisdiksjon basert på opphold i disse tilfellene, se fremstillingen foran avsnitt 3.2.2.⁵³

Første ledd nr. 3 gjelder person som oppholder seg i Norge og hvor det ikke er mulig å fastslå hvor vedkommende har vanlig bosted. Bestemmelsen gjenspeiler konvensjonene, se begges artikkel 6 annet ledd. Det er vanskelig å si hvor praktisk dette hjemmelsgrunnlaget vil være, gitt at det er tatt inn en hastehjemmel som nr. 5 i dette leddet. Men det er mulig å tenke seg situasjoner hvor vedkommende ennå ikke har fått sitt vanlige bosted i Norge etter å ha flyttet hit, eller fører et så omreisende liv at han/hun ikke oppholder seg lenge nok i noen stat til at man kan si at han/hun har vanlig bosted der.

Første ledd nr. 4 gjelder den situasjonen at vedkommende er under vergemål i en annen stat, men har formue i Norge. Uttrykket «formue» må i kapitlet her som i konvensjonene, forstås i vid forstand. Det inkluderer således alt vedkommende måtte eie av verdi, f.eks. fast eiendom, bankkonti og verdipapirer, men også verdifulle gjenstander. Som hovedregel vil en utenlandsk beslutning om vergemål – eller lignende beskyttelsestiltak – anerkjennes og kunne fullbyrdes her, jf. utkastet §§ 106 flg., slik at den utenlandske vergen/myndigheten vil treffe nødvendige beslutninger om disponeringen av formuen her i landet. I noen tilfeller kan det likevel være ønskelig at det blir oppnevnt en ad hoc verge til dette. Dette er blitt gjort tidligere og 2000-konvensjonens artikkel 9 åpner for jurisdiksjon i slike tilfeller. Når det blir gitt regler om i hvilke saker fylkesmannen har kompetanse, er det hensiktsmessig å ta med også dette grunnlaget. Som regel vil nok initiativet til en slik ad hoc oppnevning komme fra den i utlandet utpekte vergen eller fra myndighetene i den staten som har besluttet tiltak for å beskytte vedkommende.

Konvensjonenes regulering på dette punktet er noe mer komplisert enn utkastet. En bestemmelse om dette jurisdiksjonsgrunnlaget er tatt inn i 2000-konvensjonens artikkel 9 og en tilsvarende bestemmelse finnes i 1996-konvensjonen i artikkel 12. Men 1996-konvensjonen hjemler bare midlertidige tiltak som faller bort så snart myndighet med jurisdiksjon etter artiklene 5 til 10, har truffet avgjørelse om nødvendige beskyttelsestiltak. Og etter begge konvensjonene gjelder at tiltakene må være forenelige med tiltak besluttet av kompetent myndighet etter konvensjonene. Jeg har ikke funnet grunn til å ta med disse begrensningene i den generelle bestemmelsen om når saker kan behandles i Norge. I lovutkastet § 109 er tatt inn en bestemmelse om forrang for 2000-konvensjonens

⁵³ Enslige, mindreårige asylsøkere som søker beskyttelse i Norge, får oppnevnt representant etter bestemmelsene i utlendingsloven kapittel 11 A. Det er fylkesmannen som har kompetanse til å oppnevne representant som nevnt og for representanten gjelder bestemmelsene i og i medhold av vergemålsloven. Bestemmelsene i utlendingsloven kap. 11 A må antas å gå foran bestemmelsene om oppnevning av verge for denne gruppen mindreårige, men en slik oppnevning må anses som et beskyttelsestiltak etter Haagkonvensjonen av 1996. Men etter mitt syn kan utkastet § 98 flg. også benyttes til å fastsette kompetanse i slike saker.

bestemmelser i saker hvor den kommer til anvendelse, og etter det jeg er kjent med vil tilsvarende bli foreslått for 1996-konvensjonen.

Første ledd nr. 5 bygger på artikkel 11 i 2000-konvensjonen. En tilsvarende hjemmel finnes også som artikkel 11 i 1996-konvensjonen. Det er grunn til å understreke at dette kompetansegrunnlaget bare bør benyttes i ekstraordinære situasjoner og vedtak med hjemmel i bestemmelsen bør være av midlertidig karakter, dvs. at de faller bort når myndigheter med en sterkere tilknytning til den som trenger bistand har truffet beslutninger om tiltak, herunder om at det ikke skal treffes tiltak.

Etter konvensjonene er vedtak begrunnet med at det haster, territorielt begrenset og kan ikke stå i strid med tiltak vedtatt av myndigheter med kompetanse med hjemmel i artiklene 5 til 8 i konvensjonene av 2000, eller 5 til 10 i konvensjonen av 1996. Jeg har ikke funnet grunn til å foreslå tilsvarende begrensning i lovutkastet, men understreker på nytt at bruken av bestemmelsen bør begrenses til de tilfeller hvor det ikke er mulig å få myndighetene i vedkommendes hjemstat på banen. I de tilfellene hvor konvensjonene får anvendelse er det bestemmelsene i konvensjonen som går foran.

Annet ledd bygger på gjeldende § 98, men er noe endret. Bestemmelsen åpner for kompetanse basert på norsk statsborgerskap. Som nevnt har 2000-konvensjonen en tilsvarende bestemmelse i artikkel 7. Vilåret i gjeldende lovtekst om at det må dreie seg om et «særlig tilfelle» er opprettholdt, men i samsvar med artikkelen er kravet om at vedkommende skal ha hatt sitt siste bopel i Norge endret til at vedkommende ikke har vanlig bosted i Norge. Denne endringen betyr i utgangspunktet en utvidelse av kretsen av personer som kan komme inn under norsk kompetanse. Men samtidig er det i samsvar med konvensjonsbestemmelsen tatt inn et krav om at det må konstateres at norsk jurisdiksjon er den som best vil ivareta den voksnes interesse. Dette er muligens et noe strengere krav enn konvensjonens vilkår «bedre egnet til». Jurisdiksjon på dette grunnlaget vil særlig være aktuelt dersom vedkommende har nevneverdig formue i Norge. Det vises ellers til avsnitt 2.3.2 hvor departementets merknader til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 110 (2008-2009) punkt 9.2.4 er gjengitt.

Etter *tredje ledd første punktum* er tatt inn bestemmelse om plikt til snarest å underrette myndighetene i staten hvor vedkommende har vanlig bosted når det her i landet er truffet vedtak med hjemmel i kompetanse etter første ledd nr. 3) til 5) og annet ledd. Bestemmelsen er en noe forenklet gjengivelse av 2000-konvensjonens artikkel 7 annet ledd, artikkel 10 fjerde ledd og artikkel 11 annet ledd. Etter disse konvensjonsbestemmelsene gjelder plikten til å orientere også myndigheter i andre stater enn staten hvor vedkommende har vanlig bosted. 1996-konvensjonen gjelder en rekke ulike spørsmål i tilknytning til beskyttelsen av barn, ikke bare vergemål. Konvensjonen har ikke bestemmelser om underrettelse lik de som er foreslått i utkastet, men jeg kan ikke se

at det er noe til hinder for at slik underrettelse også gis i de sakene som gjelder vedtak i vergemålssaker vedrørende mindreårige.

Av *annet punktum* fremgår at kompetanse etter første ledd nr. 3) til 5) og annet ledd er subsidiær. Tiltak med hjemmel i disse bestemmelsene opphører å gjelde når myndighetene i vedkommendes vanlige bostedsstat har vedtatt tiltak. En forutsetning er likevel at disse tiltakene om nødvendig er eksigible her i landet. Det kan inntreffe at bostedsstaten vedtar at det ikke er behov for beskyttelse. Også slike vedtak medfører bortfall av de i Norge vedtatte tiltakene. Dette gjelder også om vedkommende har formue her.

Bestemmelsen i *siste ledd* gir domstolene myndighet til å behandle sak om å frata en person den rettslige handleevnen om han/hun har eller har hatt vanlig bosted i Norge. Sammenlignet med gjeldende rett innebærer forslaget en viss utvidelse av domstolenes kompetanse, se redegjørelsen foran i avsnitt 2.3.2. Bestemmelsen gir også domstolene myndighet i tilfeller hvor det er tilstrekkelig for myndighet til å sette noen under vergemål at vedkommende oppholder seg her, se første ledd nr. 2) og 3). Det er ønskelig at domstolene kan behandle spørsmålet om å frata vedkommende den rettslige handleevne også i disse tilfellene.

Til § 99 (Kompetanse til å oppheve et vergemål mv.)

Bestemmelsen bekrefter at fylkesmannen kan oppheve et vergemål og/eller løse en verge fra oppdraget selv om grunnlaget for behandling av saken i Norge, jf. § 98, ikke lenger er til stede. I mange tilfeller vil et norsk vedtak om vergemål opphøre når det er truffet vedtak om tiltak i en annen stat. Det er et åpent spørsmål om det er nødvendig at det norske vedtaket oppheves, eller om det vil anses som bortfalt. Men dersom fylkesmannen og/eller vergen forvalter midler på vegne av den mindreårige eller den som er under vergemål, bør vergemålet her i landet avsluttes og midlene overføres til forvaltning av rette vedkommende i den staten hvor vergemålet føres videre. I den forbindelse er det hensiktsmessig at fylkesmannen treffer vedtak om opphør av vergemålet mv. og om hva som skal skje med de midler som forvaltes enten av embetet eller vergen.

Anvendelig lov

Til § 100 (Rettsvalget)

Bestemmelsen i *første ledd første punktum* og *annet ledd* slår fast at saker som behandles i Norge som hovedregel skal behandles og avgjøres etter norsk rett, dvs. i samsvar med vergemålsloven.

Det følger av *annet ledd* at en utenlandsk verge som handler i Norge, må følge norsk rett. Tilsvarende vil norske verger eller myndigheter som handler i en annen stat, måtte forholde seg til de rettsregler som gjelder på handlingsstedet. Dette er i samsvar med gjeldende rett, jf. også 2000- konvensjonen artikkel 14. 1996-konvensjonen har ikke noen tilsvarende bestemmelse, men etter min vurdering er det at også en representant for en mindreårig må følge norsk lovgivning om det er aktuelt å råde over f.eks. formue som finnes her.

Det er likevel i *første ledd annet punktum* tatt inn en bestemmelse som åpner for at det i særlige tilfeller kan benyttes eller ses hen til loven i en fremmed stat. En forutsetning er likevel at saken har en vesentlig tilknytning til denne fremmede staten og at dette vil være til fordel for den saken gjelder eller hans/hennes formue. Bestemmelsen bygger på artikkel 13 annet ledd i 2000- konvensjonen, jf. artikkel 15 annet ledd i 1996- konvensjonen. Så vel i konvensjonene som i lovutkastet er dette utformet som en «kan»-bestemmelse, det vil således ikke foreligge en plikt å benytte/se hen til fremmed rett. I utgangspunktet vil det nok være fremmed for en fylkesmann å benytte fremmede rettsregler i en vergemålssak, hva enten det gjelder å sette noen under vergemål mv. eller forvaltningen av vedkommendes formue og behovet for bestemmelsen kan helt klart drøftes. Bestemmelsen vil nok særlig ha betydning når vedkommende har en større formue i den andre staten såfremt det for forvaltningen av denne formuen kan være hensiktsmessig å ha sett hen til rettsreglene i denne fremmede staten.

Bestemmelsen vil bare få anvendelse i eksepsjonelle tilfeller. Bruk av fremmed rett forutsetter at det legges frem opplysninger om den fremmede rettens innhold av noen med interesse i avgjørelsen og at fylkesmannen eller domstolen føler seg overbevist om at det vil være en fordel for den saken gjelder eller for forvaltningen av formuen at de fremmede reglene blir hensyntatt. Det vises også til utkastet § 105.

Til § 101 (Vergemål for en mindreårig i kraft av lov)

Bestemmelsen gjelder mindreårige og bygger på 1996-konvensjonens artikkel 16. *Første ledd* slår fast at det er loven i den mindreåriges vanlige bostedsstat som regulerer vergemål i kraft av loven. Bestemmelsen er i samsvar med norsk internasjonal privatrett.

Tilsvarende gjelder etter *annet ledd* at det er loven i bostedsstaten til enhver tid som regulerer utøvelsen av vergemålet og at loven endres dersom den mindreårige får vanlig bosted i en annen stat.

Dersom retten i den mindreåriges vanlige bostedsstat fører til resultat som er i strid med norsk rettsordensfølelse, kan resultatet settes til side, jf. utkastet § 105 annet ledd. Det kan være aktuelt om en tolvåring skulle være myndig etter de anvendelige rettsreglene i bostedsstaten.

Til § 102 (Rettsvalget for enkelte transaksjoner)

Paragrafen regulerer rettsvalget i tre ulike situasjoner.

Bestemmelsen i *første ledd* er inspirert av den finske lovs § 95g. Spørsmålet om den ene parten i en rettshandel er mindreårig skal dersom han/hun har sitt vanlige bosted i Norge på tidspunktet for rettshandelen, avgjøres etter norsk rett. Dersom den mindreårige har vanlig bosted i en annen stat, får reglene i denne staten anvendelse. Etter den finske loven godtas renvoi, dvs. viderevisning, i dette tilfellet. Utkastet til § 105 inneholder et generelt forbud mot bruk renvoi, og det bør også gjelde her.⁵⁴ Første ledd gjelder rettsvalget for vedkommende mindreåriges generelle rettslige handleevne og tar ikke sikte på å regulere rettsvalget for mer spesielle spørsmål, f.eks. når en person pga. alder har rett til å beslutte visse spørsmål, f.eks. inngå ekteskap eller lignende.

Annet ledd bygger på artikkel 19 i 1996-konvensjonen og artikkel 17 i 2000-konvensjonen. Bestemmelsen beskytter en tredjemann i situasjoner hvor han/hun har handlet med en som har opptrådt som verge e.l. med rett til å representere etter loven i staten hvor rettshandelen ble inngått, men ikke etter loven som får anvendelse for vergens fullmakter. Kjente tredjemannen ikke til eller burde han/hun ikke ha kjent til at loven i en annen stat regulerte representasjonsretten, er rettshandelen likevel gyldig forutsatt at rettshandelen ble inngått mellom personer som begge var til stede på området til samme stat.

Bestemmelsen gjelder både for tilfelle av handling på vegne av en mindreårig som av en som er under vergemål. Det er likevel grunn til å anta at bestemmelsen i første rekke får anvendelse når den mindreåriges vanlige bostedsstat og staten hvor rettshandelen ble inngått, har forskjellige bestemmelser om hvem som har kompetanse til å representere en mindreårig. I saker som gjelder voksne oppstår situasjonen i bestemmelsen som regel ikke. Etter vergemålsloven § 94 kan en nærstående, slik dette er definert i paragrafen, representere et familiemedlem som ikke er i stand å ivareta sine økonomiske interesser, herunder foreta økonomiske disposisjoner som gjelder vedkommendes bolig og daglige underhold, betaling av offentlige skatter og avgifter samt disposisjoner som følger av gyldige låneavtaler familiemedlemmet har inngått. Denne retten has likevel ikke om det foreligger en fremtidsfullmakt som omfatter forholdet, eller det er oppnevnt verge for vedkommende. Det er således liten grunn til at det her vil oppstå problemer.

Tredje ledd gjennomfører artikkel 11 i Roma I forordningen på vergemålsrettens område, se nærmere om dette foran i avsnitt 4.2.

⁵⁴ Grunnen til at renvoi er godtatt i den finske loven på dette punkt kan være at Finland i likhet med Sverige har benyttet statsborgerskap som tilknytningsfaktor i internasjonal privatrett. Jeg ser ikke noen grunn til at man på dette punkt bør gå bort fra hovedprinsippet innen norsk internasjonal privatrett for så vidt gjelder tilknytningsfaktoren i personrettslige spørsmål.

Til § 103 (Fylkesmannens myndighet i internasjonale forhold når det gjelder stadfesting av fremtidsfullmakter) og § 104 (Fremtidsfullmakter og rettsvalg)

Disse to paragrafene tilsvarer §§ 99 og 100 i gjeldende lov, men «bosatt» er i begge paragrafene erstattet med «vanlig bosted». Det vises ellers til merknadene til disse paragrafene i Prop. 4 L (2009-2010) som er gjengitt foran i avsnitt 4.2

Til § 105 (Begrensninger i rettsvalget))

Bestemmelsen i *første ledd* slår fast at rettsvalget gjelder de materielle rettsreglene i den fremmede loven og at internasjonal privatrettslige regler ikke får anvendelse.

Bestemmelsen er i samsvar med artikkel 22 i 1996-konvensjonen og artikkel 21 i 2000-konvensjonen.

I *annet ledd* er tatt inn bestemmelse som åpner for bruk av ordre public – rettsordensinnsigelsen – såfremt resultatet av bruken av en fremmed rettsregel gir et resultat som er i strid med norsk allmenn rettsorden.

Anerkjennelse og fullbyrding

Til § 106 (Anerkjennelse av vedtak)

Vedtak om vergemål truffet i andre stater anerkjennes allerede uten videre i Norge. Hovedregelen i *første ledd* er således i samsvar med gjeldende rett, men slår samtidig fast at det utenlandske vedtaket må være gyldig i vedtaksstaten. Bestemmelsen bygger på 2000-konvensjonen artikkel 22 første ledd og 1996-konvensjonen artikkel 23 også første ledd.

Fra dette utgangspunkt åpner utkastets *annet ledd* for at Den sentrale vergemålsmyndigheten i de i leddet angitte situasjonene kan erklære at det utenlandske vedtaket ikke anerkjennes i Norge. Annet ledd inneholder en oppregning av forhold som kan tilsi at anerkjennelse bør nektes. Oppregningen tilsvarer den som er tatt inn i 2000-konvensjonen artikkel 22 annet ledd litra a) - d), og i 1996-konvensjonen artikkel 23 annet ledd. Nektelsesgrunnene er selvforklarende. Bokstav a) gjelder jurisdiksjonsgrunnlaget til myndigheten som har truffet vedtaket; bokstav b) forutsetter at enkelte grunnleggende rettsstatsprinsipper er fulgt i forbindelse med vedtaket; mens bokstav c) åpner for å nekte anerkjennelse av ett av to «konkurrerende» vedtak; og bokstav d) inneholder en rettsordensinnsigelse.

Med unntak for forhold som nevnt i annet ledd, skal det ikke skje noen vurdering av grunnlaget som den vedtaksstaten har lagt til grunn for sin kompetanse i saken. Har f.eks.

den fremmede staten kommet til at vedkommende har sitt vanlige bosted i staten, må dette aksepteres. Gitt at utenlandske avgjørelse etter gjeldende rett allerede anerkjennes uten videre, er det ikke nødvendig å ta inn en bestemmelse tilsvarende konvensjonenes artikkel 26 eller 1996-konvensjonens artikkel 27 i loven.

Til § 107 (Fullbyrding)

Som regel vil en utenlandsk verge kunne handle i Norge på grunnlag av det utenlandske vedtaket som gir ham/henne fullmakt til å handle på vegne av den mindreårige eller den som er under vergemål, men det kan være situasjoner hvor vedkommende kan ønske å kunne dokumentere at fullmakten anerkjennes i Norge og at rettshandler i kraft av denne kan fullbyrdes. Etter utkastet skal Den sentrale vergemålsmyndigheten kunne treffe vedtak om dette. Fullbyrding kan nektes av de samme grunnene som en utenlandsk beslutning kan nektes anerkjent. Bestemmelsen tilsvarer 2000- konvensjonens artikkel 25 og 1996-konvensjonens artikkel 26.

Når en utenlandsk verge handler i Norge, skal dette skje i samsvar med norsk rett, jf. § 100 annet ledd.

Til § 108 (Attest om anerkjennning og fullbyrding)

Paragrafen åpner for at Den sentrale vergemålsmyndigheten etter anmodning kan utstede en attest om anerkjennelse og/eller fullbyrding. I slike tilfeller skal Den sentrale vergemålsmyndigheten også besørge tinglysing eller registrering i samsvar med vergemålsloven § 77. Konvensjonene har en tilsvarende bestemmelse i 2000-konvensjonen artikkel 27 og 1996-konvensjonen artikkel 28.

Andre bestemmelser

Til § 109 (Haagkonvensjonen 2000 om beskyttelse av voksne)

Haagkonvensjonen 2000 om beskyttelse av voksne skal gjelde som norsk lov. Etter *første ledd første punktum* gjelder konvensjonen som norsk lov i saker hvor saksforholdet har tilknytning til en annen stat som er tilsluttet konvensjonen. Bestemmelsene i konvensjonen går etter *første ledd annet punktum* foran bestemmelsene ellers i kapittel 12 ved konflikt mellom disse bestemmelsene og konvensjonens bestemmelser.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å fastsatte nødvendige gjennomføringsbestemmelser.

Til § 110 (forholdet til andre internasjonale avtaler om vergemål)

Paragrafen regulerer forholdet mellom nordisk familierettslig konvensjon og bestemmelsene ellers i kapitlet og gir den nordiske konvensjonens bestemmelser forrang der hvor den får anvendelse.

6.3. Til lovutkastet II og III

Under II er foreslått en omnummerering av de to paragrafene i kapittel 13, se foran.

Lovutkastet III inneholder bestemmelser om ikraftsetting og åpner for delt ikraftsetting. Noe som særlig er aktuelt når det gjelder lovutkastet § 109.

Kapittel 7 - Utkast til lov om endring av lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål

1. I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål skal kapittel 12 lyde:

«Kapittel 12. Saker med tilknytning til utlandet

A. Norske myndigheters kompetanse.

§ 98. Når vergemålssak kan behandles i Norge

En vergemålssak kan behandles i Norge:

- 1) når den saken gjelder har sitt vanlige bosted her;
- 2) når den saken gjelder er flyktning eller internasjonalt fordrevet på grunn av uroligheter i eget land og oppholder seg her;
- 3) når det ikke er mulig å fastslå hvor den saken gjelder har sitt vanlige bosted og vedkommende oppholder seg her;
- 4) når den gjelder formue i Norge som tilhører en mindreårig eller en som er under vergemål i en annen stat;
- 5) når en verge oppnevnt i en annen stat skal handle her på vegne av en som er under vergemål i den andre stat; og
- 6) når det haster med å bistå en person som oppholder seg i Norge, eller å beskytte formue som vedkommende har her og særlige omstendigheter tilsier det.

Fylkesmannen kan dessuten i særlige tilfeller behandle sak om å sette norsk statsborger som ikke lenger har sitt vanlige bosted i Norge, under vergemål såfremt fylkesmannen

finner seg best egnet til det. Saken behandles av fylkesmannen der vedkommende sist hadde sitt vanlige bosted i Norge.

I tilfeller som nevnt i første ledd nr. 3) til 6) og i annet ledd, skal myndighetene i staten hvor vedkommende har sitt vanlige bosted snarest underrettes om vedtaket. Et vedtak truffet i Norge i slike tilfeller opphører å gjelde når myndighetene i bostedsstaten har truffet vedtak i saken som kan anerkjennes og fullbyrdes her, jf. §§ 106 og 107.

Domstolene kan behandle spørsmål om å frata en person den rettslige handleevnen, jf. § 88, dersom vedkommende har eller har hatt vanlige bosted i Norge, eller i tilfeller som omhandlet i første ledd nr. 2) og 3), oppholder seg der.

§ 99 Kompetanse til å oppheve et vergemål mv.

Fylkesmannen kan oppheve et vedtak i en vergemålssak, herunder løse eller frata en oppnevnt verge dennes oppdrag, selv om saken ikke lenger kan behandles i Norge etter § 98.

B. Anvendelig lov mm.

§ 100 Rettsvalget

I en vergemålssak anvendes norsk rett. Har saken vesentlig tilknytning til en annen stat, kan likevel lovregler om vergemål i denne staten anvendes eller tas i betraktning såfremt dette må antas å ville være til fordel for den saken gjelder eller vedkommendes formue.

For verges handlinger i Norge gjelder norsk rett.

§ 101 Vergemål for mindreårig i kraft av lov

Spørsmål om hvem som er verge for en mindreårig og om opphør av slikt vergemål, hører under loven i den staten hvor den mindreårige har sitt vanlige bosted. Denne loven bestemmer også hvordan vergemålet skal utøves.

Får en mindreårig vanlig bosted i en annen stat, får loven i denne staten anvendelse.

§ 102 Rettsvalget for enkelte transaksjoner

Er en mindreårig part i en rettshandel og har vedkommende vanlig bosted i Norge på tidspunktet for handelen, avgjøres spørsmålet om vedkommende er mindreårig etter norsk rett. Har vedkommende sitt vanlige bosted i en annen stat, får loven i denne staten anvendelse.

Gyldigheten av en rettshandel mellom en tredjepart og en som ville hatt rett til å opptre som representant for en mindreårige eller en som er under vergemål etter loven i staten hvor rettshandelen ble inngått, kan ikke bestrides såfremt begge var til stede i staten da rettshandelen ble inngått. En godtroende tredjepart kan ikke holdes ansvarlig utlukkende fordi motparten ikke var berettiget til å opptre som representant etter loven i vedkommendes vanlige bostedsstat.

En rettshandel, hvor en som har verge ble representert av en person som ikke var berettiget til å representere vedkommende etter loven som får anvendelse for representasjonsretten, er likevel gyldig om

- 1) rettshandelen fant sted mellom personer som oppholdt seg i samme stat,
- 2) vedkommende hadde rett til å representere hovedmannen etter loven i staten hvor rettshandelen fant sted, og
- 3) motparten ikke var kjent med, og heller ikke burde ha kjent til, at loven i en annen stat fikk anvendelse på spørsmålet om å representere den som har verge.

§ 103 Fylkesmannens myndighet i internasjonale forhold når det gjelder stadfesting av fremtidsfullmakt mv.

Fylkesmannen kan stadfeste en fremtidsfullmakt hvis fullmaktsgiveren har vanlig bosted i Norge. Hvis fullmaktsgiveren ikke har vanlig bosted i Norge, men fullmakten gjelder formue i Norge, kan fylkesmannen stadfeste fullmakten så langt det gjelder denne formuen. Hvis fylkesmannen kan stadfeste en fremtidsfullmakt etter første og annet punktum, kan fylkesmannen også registrere fullmakten i samsvar med § 84 fjerde ledd.

Fylkesmannen har myndighet etter § 86 annet ledd, § 90 annet ledd og § 91 hvis fullmaktsgiveren har vanlig bosted i Norge. Hvis fullmaktsgiveren ikke har vanlig bosted i Norge, har fylkesmannen slik myndighet hvis det etter omstendighetene er grunn for fylkesmannen til å gripe inn.

§ 104 Fremtidsfullmakter og lovvalg

Når det gjelder gyldighet, omfang, endring og opphør av en fremtidsfullmakt, anvendes loven i den staten hvor fullmaktsgiveren hadde vanlig bosted når fremtidsfullmakten ble opprettet, om ikke fullmaktsgiveren skriftlig har bestemt at en annen stats lov som nevnt i annet ledd skal anvendes.

Fullmaktsgiveren kan bestemme at anvendelig lov i stedet for den lov som følger av første ledd, skal være

- a) loven i en stat der fullmaktsgiveren er statsborger,
- b) loven i en stat der fullmaktsgiveren tidligere har hatt vanlig bosted, eller
- c) loven i en stat der fullmaktsgiveren har formue, så langt det gjelder denne formuen.

§ 105 Begrensninger i rettsvalget

Henvisning til annen stats lovgivning omfatter ikke statens rettsvalgregler, herunder bestemmelser om tilbake- og viderevisning.

Fører anvendelsen av en fremmed rettsregel til et resultat som er i strid med grunnleggende rettsprinsipper i norsk rett, skal resultatet settes til side.

C. Anerkjennelse og fullbyrding

§ 106 Anerkjennelse av vedtak

Vergemål som er gyldig etter loven i en annen stat, anerkjennes uten særskilt vedtak.

Den sentrale vergemålsmyndigheten kan vedta at et vedtak truffet i en annen stat ikke skal gjelde i Norge, om

- a) vedtaket er truffet av myndighet som ikke hadde jurisdiksjon til dette etter § 98;
- b) vedtaket gjelder en person som ikke har møtt og ikke har fått stevning eller tilsvarende handling forkynt for seg i så god tid og på en slik måte at han eller hun kunne forberede et tilsvarende svar;
- c) vedtaket er i strid med vedtak truffet i Norge eller i en annen stat såfremt dette vedtaket anerkjennes i Norge;
- d) vedtaket er i strid med grunnleggende rettsprinsipper i norsk rett, eller med internasjonalt tvingende bestemmelser i norsk lov.

§ 107 Fullbyrding

En beslutning om vergemål eller lignende beskyttelsestiltak truffet i en fremmed stat og som kan fullbyrdes der, kan fullbyrdes i Norge dersom Den sentrale vergemålsmyndigheten etter søknad har vedtatt dette. Fullbyrding kan nektes om forhold som nevnt i § 106 annet ledd er til stede.

Fullbyrding skjer i samsvar med norsk rett.

§ 108 Attest om anerkjennelse og fullbyrding

Den sentrale vergemålsmyndigheten kan etter søknad erklære at vedtak i vergemålssak truffet i utlandet, skal anerkjennes i Norge. Myndigheten kan utstede attest om dette sammen med erklæring om at beslutningen kan fullbyrdes her. Myndigheten skal besørge tinglysing eller registrering av en avgjørelse som det er utstedt attest for, jf. § 77.

D. Andre bestemmelser

§ 109 Haagkonvensjonen 2000 om beskyttelse av voksne

Haagkonvensjonen 13. januar 2000 om internasjonal beskyttelse av voksne gjelder som norsk lov i vergemålssaker som gjelder stater som konvensjonen gjelder for. I tilfelle konflikt mellom konvensjonens bestemmelser og bestemmelsene i dette kapittel, går konvensjonens bestemmelser foran.

Departementet kan fastsette nødvendige gjennomføringsbestemmelser i forskrift.

§ 110 Forholdet til andre internasjonale avtaler om vergemål

Ved konflikt mellom bestemmelsene i kapitlet her og bestemmelsene i kapittel III i konvensjon 6. februar 1931 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige inneholdende internasjonal-privatrettslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål med sluttprotokoll, går konvensjonens bestemmelser foran.»

- II. I kapittel 13 (Ikraftsettings- og overgangsregler. Endringer i andre lover) blir §§ 101 og 102 henholdsvis § 111 og § 112. Paragrafenes ordlyd endres ikke.
- III. Loven trer i kraft fra den tid Kongen fastsetter. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft ulik tid.

Vedlegg 1

(uoffisiell oversettelse til norsk av)

Konvensjon om internasjonal beskyttelse av voksne

(Inngått 13. januar 2000)

De stater som har undertegnet denne konvensjon,

som tar i betraktning behovet for i internasjonale situasjoner å beskytte voksne personer som på grunn av mangelfulle eller utilstrekkelige personlige evner, ikke er i stand til å ivareta sine interesser,

som ønsker å unngå konflikter mellom sine rettssystemer med hensyn til jurisdiksjon, rettsvalg, anerkjennelse og fullbyrding av tiltak for å beskytte voksne,

som minner om at internasjonalt samarbeid er av stor betydning for å beskytte voksne,

som bekrefter at den voksnes interesser og respekten for hans eller hennes verdighet og selvstendighet er av største betydning,

er blitt enige om følgende bestemmelser

Kapittel I – Konvensjonens anvendelsesområde

Artikkel 1

- (1) Konvensjonen gjelder i internasjonale situasjoner for å beskytte voksne personer som på grunn av endrete eller utilstrekkelige personlige evner, ikke er i stand til å ivareta sine interesser.
- (2) Konvensjonens formål er:
 - a) å fastsette hvilken stats myndigheter som har jurisdiksjon til å treffe tiltak med sikte på å beskytte den voksnes person eller formue;

- b) å fastsette hvilken lov slike myndigheter skal benytte når de utøver jurisdiksjon;
- c) å fastsette hvilken lov som skal anvendes for representasjon av voksne;
- d) å sikre anerkjennelse og fullbyrding av beskyttelsestiltak i alle konvensjonsstater;
- e) å etablere slikt samarbeid mellom myndighetene i konvensjonsstatene som er nødvendig for å oppnå målsetningene med denne konvensjonen.

Artikkel 2

- (1) Med voksen forstås i denne konvensjonen, en person som har fylt 18 år.
- (2) Konvensjonen gjelder også for tiltak som gjelder en voksen som ennå ikke hadde fylt 18 år da beslutning om tiltakene ble truffet.

Artikkel 3

De tiltakene som nevnt i artikkel 1, kan især omfatte

- a) vedtak om å sette noen under vergemål og om vergemålets innhold og omfang;
- b) vedtak om å plassere den voksne under beskyttelse av en domstol eller administrativ myndighet;
- c) vergemål, kuratel eller lignende tiltak;
- d) utpekingen av og oppgavene til en person eller et organ som skal ha ansvaret for den voksnes person eller formue, representere eller bistå den voksne;
- e) plassering av den voksne i en institusjon eller lignende hvor beskyttelse kan tilbys;
- f) administrasjon, ivaretagelse eller avhending av den voksnes formue;
- g) tillatelse til et spesielt inngrep for å beskytte den voksnes person eller formue.

Artikkel 4

- 1. Konvensjonen gjelder ikke for:
 - a) bidragsforplikter;

- b) inngåelse, annullering eller oppløsning av ekteskap eller lignende forhold, herunder rettslige separasjon;
 - c) formuesforholdet i ekteskap eller tilsvarende;
 - d) truster eller arv;
 - e) trygde- og sosialytelser;
 - f) offentlige tiltak av generell art vedrørende helse;
 - g) tiltak truffet på grunn av straffbare handlinger som han eller hun har begått;
 - h) vedtak om rett til asyl og innvandring;
 - i) tiltak som utelukkende gjelder den offentlige sikkerhet.
2. Bestemmelsene i første ledd berører ikke en persons rett til å opptre som representant for den voksne for så vidt gjelder forhold som er omtalt der.

Kapittel II –Jurisdiksjon

Artikkel 5

1. Rettslige eller administrative myndighetene i den konvensjonsstaten hvor den voksne har vanlig bosted, har jurisdiksjon til å treffe tiltak for å beskytte den voksnes person eller formue.
2. Får den voksne vanlig bosted i en annen konvensjonsstat, har myndighetene i den nye staten jurisdiksjon.

Artikkel 6

- (1) For voksne som er flyktninger og for de som er internasjonalt fordrevet på grunn av uroligheter i egen stat, har myndighetene i den konvensjonsstat hvor disse voksne oppholder seg som en følge av at de er fordrevet, jurisdiksjon etter artikkel 5 første ledd.
- (2) Bestemmelsene i foregående ledd gjelder tilsvarende når en voksens vanlige bosted ikke lar seg fastslå.

Artikkel 7

- (1) Med unntak for voksne som er flyktninger eller internasjonalt fordrevet fra staten hvor de er statsborgere, har myndighetene i en konvensjonsstat der den voksne er statsborger, etter å ha orientert myndighetene med kompetanse etter artikkel 5 eller artikkel 6 annet ledd, kompetanse til å vedta tiltak for å beskytte den voksnes person eller formue, såfremt de mener at de er i en bedre posisjon til å vurdere den voksnes interesser.
- (2) Jurisdiksjon etter foregående ledd skal ikke utøves om myndigheter med jurisdiksjon etter artikkel 5, artikkel 6 annet ledd eller artikkel 8 har informert myndighetene i den voksnes statsborgerskapsstat om at de har truffet de tiltak som situasjonen krever, er kommet til at det ikke skal treffes tiltak eller at saken er under behandling hos dem.
- (3) Tiltak truffet etter første ledd faller bort når myndigheter med jurisdiksjon etter artikkel 5, artikkel 6 annet ledd eller artikkel 8 har vedtatt de tiltak som situasjonen krever eller er kommet til at det ikke skal treffes tiltak. Disse myndigheter skal informere myndighetene som har truffet tiltak etter første ledd om dette.

Artikkel 8

- (1) Myndighetene i en konvensjonsstat med jurisdiksjon etter artiklene 5 eller 6 kan, dersom de mener det er i den voksnes interesse, enten av eget tiltak eller etter anmodning av myndigheten i en annen konvensjonsstat, anmode myndighetene i en av statene som er nevnt i annet ledd om å treffe tiltak for å beskytte en voksens person eller formue. Anmodningen kan gjelde alle eller enkelte sider av beskyttelsen.
- (2) De konvensjonsstater som det kan rettes henvendelse til myndighetene i etter foregående ledd er:
 - a) en stat der den voksne er statsborger;
 - b) staten der den voksne hadde sitt foregående vanlige bosted;
 - c) en stat der den voksne har formue;
 - d) myndighetene i staten som den voksne skriftlig har utpekt til å treffe tiltak for å beskytte ham eller henne;
 - e) staten hvor en person som står den voksne nær og som er innstilt på å beskytte ham eller henne, har sitt vanlige bosted;

- f) staten der den voksne oppholder seg, for så vidt gjelder beskyttelse av vedkommendes person.
- (3) Aksepterer den myndighet som er utpekt i samsvar med de foregående leddene, ikke jurisdiksjon, beholder myndighetene i en konvensjonsstat med jurisdiksjon etter artiklene 5 eller 6 denne.

Artikkel 9

Myndighetene i en konvensjonsstat hvor det finnes formue som tilhører den voksne, har jurisdiksjon til å treffe tiltak for å beskytte formuen forutsatt at tiltakene er forenelige med tiltak besluttet av myndigheter med jurisdiksjon etter artiklene 5 til 8.

Artikkel 10

- (1) I hastesaker har myndighetene i en konvensjonsstat hvor den voksne oppholder seg eller det finnes formue som tilhører den voksne, jurisdiksjon til å treffe nødvendige beskyttelsestiltak.
- (2) Tiltak truffet etter foregående ledd vedrørende en voksen med vanlig bosted i en konvensjonsstat bortfaller straks myndigheter med jurisdiksjon etter artiklene 5 til 9, har truffet de tiltak som situasjonen krever.
- (3) Tiltak etter første ledd som gjelder en voksen med vanlig bosted i en ikke-konvensjonsstat, skal opphøre å gjelde i enhver konvensjonsstat så snart som de tiltak som situasjonen krever er truffet av en annen stats myndigheter, anerkjennes i den aktuelle konvensjonsstaten.
- (4) Myndighetene som har truffet tiltak etter første ledd skal, om mulig, underrette myndighetene i den konvensjonsstat hvor den voksne har vanlig bopel om tiltakene.

Artikkel 11

- (1) Myndighetene i en konvensjonsstat hvor den voksne oppholder seg, har, etter å ha underrettet myndigheter med jurisdiksjon etter artikkel 5, unntaksvis jurisdiksjon til å treffe tiltak av midlertidig karakter for å beskytte den voksnes person, med virkninger begrenset til den aktuelle statens territorium, forutsatt at tiltakene er forenlige med tiltak som allerede er truffet av myndigheter som har jurisdiksjon etter artiklene 5 til 8, og.

- (2) Tiltak som treffes etter foregående ledd vedrørende en voksen med vanlig bosted i en konvensjonsstat, faller bort så snart myndigheter med jurisdiksjon etter artiklene 5 til 8, har truffet en avgjørelse om de tiltak situasjonen krever.

Artikkel 12

Med forbehold for artikkel 7 tredje ledd, forblir tiltak truffet etter artiklene 5 til 9 i kraft på de fastsatte vilkår, selv om endrete omstendigheter har ført til at grunnlaget for jurisdiksjonen ikke lenger er til stede, så lenge myndigheter med jurisdiksjon etter konvensjonen ikke har endret, erstattet eller avsluttet slike tiltak.

Kapittel III – Rettsvalg

Artikkel 13

- (1) Ved utøvelsen av sin jurisdiksjon etter bestemmelsene i kapittel II, skal myndighetene i konvensjonsstatenes anvende sin egen lov.
- (2) Unntaksvis kan de likevel i den grad beskyttelsen av den voksnes person eller formue krever det, anvende eller ta hensyn til loven i en annen stat som saken har en vesentlig tilknytning til.

Artikkel 14

Når er tiltak vedtatt i en konvensjonsstat, skal gjennomføres i en annen konvensjonsstat, bestemmes vilkårene for gjennomføringen av loven i sistnevnte stat.

Artikkel 15

- (1) Når det gjelder forekomst, omfang, endring og opphør av fullmakt til representasjon (fremtidsfullmakt) gitt av en voksen, enten i en avtale eller i et ensidig utferdiget dokument, og som skal utøves når den voksne ikke lenger selv kan beskytte sine interesser, gjelder loven i staten hvor den voksne hadde vanlig bosted på tidspunktet for opprettelsen av avtalen eller dokumentet, med mindre en av lovene som er nevnt i annet ledd uttrykkelig er blitt skriftlig utpekt.
- (2) De stater hvis lover kan velges er -
-
- a) en stat hvor den voksne er statsborger;

- b) staten hvor den voksne tidligere hadde vanlig bosted;
 - c) en stat hvor den voksne har formue, for så vidt gjelder denne formuen.
- (3) For bruk av en slik fremtidsfullmakt gjelder loven i den staten hvor den benyttes.

Artikkel 16

Dersom en fremtidsfullmakt som nevnt i artikkel 15, ikke benyttes på en måte som i tilstrekkelig grad beskytter den voksnes person eller formue, kan en myndighet med jurisdiksjon etter konvensjonen beslutte å trekke tilbake eller endre fullmakten. Trekkes en fremtidsfullmakt tilbake eller blir den endret, skal den loven som er nevnt i artikkel 15 tas i betraktning så langt det er mulig.

Artikkel 17

- (1) Gyldigheten av en transaksjon mellom en tredjepart og en annen person som ville ha vært berettiget til å opptre som den voksnes representant etter loven i staten der transaksjonen ble inngått, kan ikke bestrides, og tredjeparten kan ikke holdes ansvarlig alene av den grunn at den andre personen ikke var berettiget til å opptre som den voksnes representant etter loven som får anvendelse etter bestemmelsene i dette kapittel, med mindre tredjeparten visste eller burde ha kjent til at fullmakten ble regulert av sistnevnte lov.
- (2) Foregående ledd får bare anvendelse dersom transaksjonen ble inngått mellom personer som begge var til stede på territoriet til samme stat.

Artikkel 18

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder selv om loven som utpekes, er loven i en ikke-konvensjonsstat.

Artikkel 19

I dette kapittel betyr uttrykket «lov» den loven som gjelder i en stat, bortsett fra rettsvalgreglene.

Artikkel 20

Uten hensyn til hvilken lov som ellers skulle få anvendelse, er dette kapittel ikke til hinder for anvendelsen av internasjonalt tvingene bestemmelser i lovgivning til staten hvor den voksne skal beskyttes.

Artikkel 21

Anvendelsen av den lov som utpekes av bestemmelsene i dette kapittel, kan ikke nektes med mindre anvendelsen er åpenbart i strid med den alminnelige rettsorden.

Kapittel IV – Anerkjennelse og fullbyrding

Artikkel 22

- (1) Tiltak som vedtas av myndighetene i en konvensjonsstat, skal anerkjennes direkte i kraft av loven i alle andre konvensjonsstater.
- (2) Anerkjennelse kan likevel nektes
 - a) om tiltaket er vedtatt av en myndighet som ikke hadde jurisdiksjon basert på, eller ikke i samsvar med, en av premissene i bestemmelsene i kapittel II;
 - b) om tiltaket, med unntak for hastesaker, er truffet i forbindelse med en rettslig eller administrativ behandling, uten at den voksne ble gitt anledning til å uttale seg, i strid med grunnleggende saksbehandlingsregler i den anmodete stat;
 - c) om anerkjennelse åpenbart er i strid med den alminnelige rettsorden i den anmodete stat, eller i strid med en internasjonalt tvingende lovbestemmelse i staten
 - d) om tiltaket er uforenlig med et senere tiltak vedtatt i en ikke-konvensjonsstat som ville ha hatt jurisdiksjon etter artiklene 5 til 9, såfremt dette senere tiltaket oppfyller kravene til anerkjennelse i den anmodete stat;
 - e) om fremgangsmåten i artikkel 33 ikke er fulgt.

Artikkel 23

Uten at det påvirker anvendelsen av artikkel 22 første ledd, kan enhver med rettslig interesse anmode om at de kompetente myndighetene i en konvensjonsstat tar stilling til

om et tiltak vedtatt i en annen konvensjonsstat skal anerkjennes eller ikke. Prosedyren reguleres av loven i den anmodete stat.

Artikkel 24

Myndigheten i den anmodete stat er bundet av den bedømmelsen av de faktiske forhold som myndigheten i staten der tiltaket er vedtatt, har lagt til grunn for sin jurisdiksjon.

Artikkel 25

- (1) Om tiltak som er vedtatt i en konvensjonsstat og er eksigible der, krever fullbyrding i en annen konvensjonsstat, skal tiltakene, dersom en part med rettslig interesse ber om det, erklæres eksigible eller registreres med henblikk på fullbyrding i denne andre staten i samsvar med den fremgangsmåten som sistnevnte stats lovgivning fastsetter.
- .
- (2) Hver konvensjonsstat skal anvende en enkel og rask prosedyre for erklæring av eksigibilitet eller registrering
- .
- (3) Erklæring av eksigibilitet eller registrering kan bare nektes av grunner som nevnt i artikkel 22 annet ledd.

Artikkel 26

Tiltak som er vedtatt skal ikke overprøves med hensyn til sakens realitet, med forbehold for slik prøving som er nødvendig for å anvende foregående artikler.

Artikkel 27

Tiltak som er vedtatt i en konvensjonsstat, og som er erklært eksigible eller er registrert med henblikk på fullbyrding i en annen konvensjonsstat, skal fullbyrdes i sistnevnte stat som om de var vedtatt av myndighetene der. Fullbyrdingen skjer i henhold til den anmodete stats lovgivning med de begrensninger som der er fastsatt.

Kapittel V – Samarbeid

Artikkel 28

- (1) En konvensjonsstat skal utpeke en sentralmyndighet som skal utføre de oppgaver som konvensjonen legger til slike myndigheter.

- (2) Forbundsstater, stater med mer enn ett rettssystem eller stater med selvstendige territoriale enheter, kan utpeke flere enn én sentralmyndighet og angi det territoriale eller personlige omfanget av deres funksjoner. Hvis en stat har utpekt mer enn én sentralmyndighet, skal den opplyse hvilken sentralmyndighet som meddelelser kan sendes til for videreformidling til rett sentralmyndighet i staten.

Artikkel 29

- (1) Sentralmyndighetene skal samarbeide med hverandre og fremme samarbeid mellom de kompetente myndigheter i sine stater for å oppnå konvensjonens formål.
- (2) I forbindelse med anvendelsen av konvensjonen skal de treffe egnede tiltak for å informere om lover og tilgjengelige tjenester i egne stater vedrørende beskyttelse av voksne.

Artikkel 30

Sentralmyndigheten i en konvensjonsstat skal, enten direkte eller via offentlige myndigheter eller andre organer, ta alle passende forholdsregler for

- a) å lette kommunikasjonen på alle måter mellom kompetente myndigheter i situasjoner der konvensjonen får anvendelse;
- b) etter anmodning fra en kompetent myndighet i en annen konvensjonsstat, bistå med å finne ut hvor en voksen befinner seg, når det ser ut til at den voksne oppholder seg på den anmodete stats territorium og har behov for beskyttelse.

Artikkel 31

De kompetente myndigheter i en konvensjonsstat kan, enten direkte eller gjennom andre organer, oppfordre til bruk av mekling eller tilsvarende metoder for å legge til rette for avtaleløsninger som kan beskytte den voksnes person eller formue i situasjoner som denne konvensjonen gjelder for.

Artikkel 32

- (1) Når et beskyttelsestiltak vurderes kan de etter konvensjonen kompetente myndigheter, om dette er nødvendig av hensyn til den voksnes situasjon, kreve at enhver myndighet i en annen konvensjonsstat som har opplysninger som er relevante for beskyttelsen av den voksne, formidler disse opplysningene.

- (2) En konvensjonsstat kan erklære at anmodninger etter første ledd bare skal sendes til statens myndigheter via sentralmyndigheten.
- (3) En konvensjonsstats kompetente myndigheter kan anmode myndighetene i en annen konvensjonsstat om bistand ved gjennomføringen av beskyttelsestiltak truffet etter denne konvensjon.

Artikkel 33

- (1) Dersom en myndighet med jurisdiksjon etter artiklene 5 til 8, overveier plassering av den voksne i en institusjon eller et annet sted hvor beskyttelse kan tilbys, skal myndigheten om plasseringen skal skje i en annen konvensjonsstat, først rådføre seg med sentralmyndigheten eller annen kompetent myndighet i sistnevnte stat. I denne forbindelse skal den oversende en rapport om den voksne sammen med begrunnelsen for den foreslåtte plasseringen.
- (2) Beslutningen om plassering i den anmodende stat kan bare treffes dersom sentralmyndigheten eller annen kompetent myndighet i denne staten ikke gir uttrykk for at den motsetter seg det innen rimelig tid.

Artikkel 34

Dersom den voksne er i alvorlig fare, skal de kompetente myndighetene i konvensjonsstaten der tiltak for å beskytte den voksne er vedtatt eller blir vurdert, dersom de får opplysninger om at den voksnes bosted er endret, eller at den voksne oppholder seg i en annen stat, underrette myndighetene i denne andre staten om faren og de tiltak som er vedtatt eller vurderes.

Artikkel 35

En myndighet skal ikke anmode om eller overføre noen opplysninger etter dette kapitlet dersom dette etter myndighetens oppfatning kan antas å sette den voksnes person eller formue i fare eller utgjøre en alvorlig trussel mot friheten eller livet til et medlem av den voksnes familie.

Artikkel 36

- (1) Sentralmyndigheter og andre offentlige myndigheter i konvensjonsstatene skal dekke egne utgifter ved anvendelsen av bestemmelsene i dette kapittel, uten at dette påvirker muligheten for å ta rimelig betaling for tjenesteytelser.

- (2) En konvensjonsstat kan inngå avtaler med en eller flere andre konvensjonsstater om fordelingen av utgifter.

Artikkel 37

Enhver konvensjonsstat kan inngå avtaler med en eller flere andre konvensjonsstater med sikte på å forbedre anvendelsen av dette kapittel i sine gjensidige relasjoner. Stater som har inngått en slik avtale, skal sende en kopi til konvensjonens depositar.

Kapittel VI Alminnelige bestemmelser

Artikkel 38

- (1) Myndighetene i den konvensjonsstaten der et beskyttelsestiltak er vedtatt, eller en fremtidsfullmakt stadfestet, kan på anmodning av en person som er blitt betrodd ansvaret å beskytte den voksnes person eller formue, utstede en attest som viser i hvilken egenskap vedkommende har rett til å handle og de fullmakter som han eller hun har.
- (2) I fravær av bevis på det motsatte antas vedkommende å opptre i den egenskap og å ha de fullmakter som er angitt i attesten, fra dagen for utstedelsen av attesten.
- (3) Hver konvensjonsstat skal angi hvilke myndigheter som har kompetanse til å utstede attesten.

Artikkel 39

Personopplysninger innsamlet eller overført etter konvensjonen skal bare brukes til de formål de er innsamlet og overført for.

Artikkel 40

Myndighetene som opplysningene overføres til, skal sikre at de behandles konfidensielt i henhold til loven i deres stat.

Artikkel 41

Alle dokumenter som oversendes eller overleveres etter denne konvensjon, skal være fritatt for krav om legalisering eller tilsvarende formalitet.

Artikkel 42

Hver konvensjonsstat kan utpeke de myndigheter som anmodninger i henhold til artiklene 8 og 33 skal rettes til.

Artikkel 43

- (1) Utpekinger som er nevnt i artiklene 28 og 42, skal sendes Det faste kontor for Haagkonferansen for internasjonal privatrett senest dagen for deponering av ratifikasjons-, vedtakelses- eller godkjenningssdokumentet vedrørende konvensjonen eller for tiltredelsen av den. Enhver senere endring skal likeledes sendes Det faste kontor.
- (2) Erklæringen som er nevnt i artikkel 32 annet ledd, skal avgis til depositaren for konvensjonen.

Artikkel 44

En konvensjonsstat der forskjellige rettssystemer eller sett av lovregler gjelder for beskyttelsen av en voksens person og formue, skal ikke være forpliktet til å anvende konvensjonens regler i konflikter som bare angår forholdet mellom slike forskjellige systemer eller sett av lovregler.

Artikkel 45

Når det gjelder en stat som i saker etter denne konvensjon, har to eller flere rettssystemer eller sett av lovregler som gjelder i ulike territoriale enheter skal:

- a) enhver henvisning til vanlig bosted i vedkommende stat, forstås som en henvisning til vanlig bosted i en territorial enhet;
- b) enhver henvisning til den voksnes opphold i denne staten, forstås som en henvisning til opphold i en territorial enhet;
- c) enhver henvisning til at den voksnes formue befinner seg i denne staten, forstås som en henvisning til den territoriale enhet der den voksnes formue befinner seg;
- d) enhver henvisning til staten hvor den voksne er statsborger, forstås som en henvisning til den territoriale enhet som loven i vedkommende stat angir, eller, i

mangel av relevante regler, til den territoriale enhet som den voksne har sin nærmeste tilknytning til;

- e) enhver henvisning til staten hvis myndigheter er blitt bestemt av den voksne, forstås som en henvisning:
 - til den territoriale enheten dersom den voksne har valgt myndighetene i denne territoriale enheten;
 - den territoriale enheten som den voksne har nærmest tilknytning til dersom vedkommende har valgt myndighetene i denne staten uten å angi en særlig territorial enhet i staten;
 -
- f) enhver henvisning til loven i en stat som situasjonen har en vesentlig tilknytning til, forstås som en henvisning til loven i den territoriale enhet som situasjonen har en slik tilknytning til;
- g) enhver henvisning til loven eller prosedyren eller myndigheten i staten der et tiltak er truffet, forstås som en henvisning til loven eller prosedyrene eller myndigheten i den territoriale enhet der slikt tiltak er truffet;
- h) enhver henvisning til loven eller prosedyren eller myndigheten i den anmodete stat, å forstå som en henvisning til loven eller prosedyren eller myndigheten i den territoriale enheten der det søkes om anerkjennelse eller fullbyrding;
- i) enhver henvisning til staten hvor et beskyttelsestiltak skal fullbyrdes, forstås som en henvisning til den territoriale enhet der fullbyrdingen skal finne sted;
- j) enhver henvisning til organer eller myndigheter i vedkommende stat bortsett fra sentralmyndigheten, forstås som en henvisning til de organer eller myndigheter som har kompetanse til å handle i den aktuelle territoriale enhet.

Artikkel 46

For å avgjøre rettsvalget etter kapittel III for en stat som består av to eller flere territoriale enheter med som hver ser har sitt eget rettssystem eller sett av lovregler i spørsmål som omfattes av denne konvensjonen, gjelder følgende:

- a) om det i staten foreligger regler som er i kraft og som angir hvilken territoriell enhets lov som gjelder, gjelder denne loven;
- b) om det ikke finnes slike regler gjelder loven i den aktuelle territorielle enhet etter artikkel 45.

Artikkel 47

For å avgjøre rettsvalget etter kapittel III i forhold til en stat med to eller flere rettssystemer eller sett av lovregler som gjelder for forskjellige kategorier personer i spørsmål som omfattes av denne konvensjon, gjelder følgende:

- a) om det i en slik stat er regler i kraft som fastslår hvilken av slike lover som gjelder, gjelder loven i denne enheten;
- b) om det ikke finnes slike regler, gjelder det rettssystemet eller settet av lovregler som den voksne har nærmest tilknytning til.

Artikkel 48

I forholdet mellom konvensjonsstatene erstatter denne konvensjon den i Haag 17. juli 1905 undertegnede konvensjonen om umyndiggjøring og lignende beskyttelsestiltak, undertegnet i.

Artikkel 49

- (1) Denne konvensjon har ikke innvirkning på noe internasjonalt instrument som konvensjonsstatene er parter i og som gir bestemmelser om forhold som reguleres av konvensjonen, med mindre de stater som er parter i et slikt instrument, avgir erklæring om det motsatte.
- (2) Denne konvensjon har ikke innvirkning på muligheten for en eller flere konvensjonsstater til å inngå avtaler som inneholder bestemmelser om forhold som reguleres av denne konvensjonen vedrørende voksne med vanlig bosted i noen av de stater som er parter i slike avtaler.
- (3) Avtaler som inngås av en eller fler konvensjonsstater om forhold som faller innenfor denne konvensjons virkeområde, påvirker ikke anvendelsen av bestemmelsene i denne konvensjon i forholdet mellom slike stater og andre konvensjonsstater.
- (4) De foregående leddene får også anvendelse på likelydende lover som har sitt grunnlag i spesielle bånd av regional eller annen art mellom de berørte stater.

Artikkel 50

- (1) Konvensjonen gjelder bare for tiltak som vedtas i en stat etter at konvensjonen har trådt i kraft for vedkommende stat.

- (2) Konvensjonen gjelder for anerkjennelse og fullbyrding av tiltak vedtas etter at den er trådt i kraft mellom staten hvor tiltaket er truffet og den anmodete stat.
- (3) Konvensjonen skal fra det tidspunkt den trer i kraft for vedkommende konvensjonsstat, også gjelde for en fremtidsfullmakt som er utstedt tidligere på vilkår tilsvarende de som følger av artikkel 15.

Artikkel 51

- (1) Enver melding som sendes til sentralmyndigheten eller annen myndighet i en konvensjonsstat, skal være på originalspråket og ledsaget av en oversettelse til det eller de offisielle språk i den andre staten, eller, dersom dette ikke er mulig, en oversettelse til fransk eller engelsk.
- (2) En konvensjonsstat kan imidlertid ved å gjøre en reservasjon i henhold til artikkel 56, ta forbehold mot bruken av enten fransk eller engelsk, men ikke begge.

Artikkel 52

Generalsekretæren i Haagkonferansen for internasjonal privatrett skal med jevne mellomrom sammenkalle en spesialkommisjon for å gjennomgå hvordan konvensjonen virker i praksis.

Kapittel VII – Sluttbestemmelser

Artikkel 53

- (1) Konvensjonen er åpen for undertegning av de stater som var medlemmer av Haagkonferansen for internasjonal privatrett den 2. oktober 1999.
- (2) Den skal ratifiseres, vedtas eller godkjennes, og ratifikasjons-, vedtakelses- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres hos utenriksdepartementet i Kongeriket Nederland, som er depositar for konvensjonen.

Artikkel 54

- (1) Enhver annen stat kan tiltre konvensjonen etter at den er trådt i kraft i henhold til artikkel 57 første ledd.
- (2) Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos depositaren.

- (3) Slik tiltredelse får bare virkning for forholdet mellom den tiltredende stat og de konvensjonsstater som ikke har reist innsigelse mot tiltredelsen i løpet av de første seks månedene etter at underretning som nevnt i artikkel 59 bokstav b) er mottatt. Slik innsigelse kan også reises av stater når de ratifiserer, vedtar eller godkjenner konvensjonen etter en tiltredelse. Depositaren skal underrettes om enhver slik innsigelse.

Artikkel 55

- (1) Dersom en stat består av to eller flere territoriale enheter der forskjellige rettssystemer gjelder i spørsmål som omfattes av denne konvensjon, kan den, idet den undertegner, ratifiserer, vedtar, godkjenner eller tiltrer, erklære at konvensjonen skal dekke alle dens territoriale enheter eller bare én eller noen av dem. Denne erklæringen kan endres når som helst ved at staten avgir en ny erklæring.
- (2) Depositaren skal underrettes om enhver slik erklæring og erklæringen skal uttrykkelig angi de territoriale enheter som konvensjonen gjelder for.
- (3) Dersom en stat ikke avgir erklæring etter denne artikkel, skal konvensjonen gjelde i statens samtlige territoriale enheter.

Artikkel 56

- (1) Enhver stat kan, senest når den ratifiserer, vedtar, godkjenner eller tiltrer konvensjonen eller når den avgir erklæring etter artikkel 55, ta forbehold som nevnt i artikkel 51 annet ledd. Andre forbehold tillates ikke.
- (2) Enhver stat kan når som helst trekke tilbake et forbehold. Depositaren skal underrettes om tilbaketrekningen.
- (3) Virkningen av forbeholdet opphører første dag i tredje kalendermåned etter underretning som nevnt i foregående ledd.

Artikkel 57

- (1) Konvensjonen trer i kraft første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder etter at det tredje ratifikasjons-, vedtakelses- eller godkjennelsesinstrumentet som nevnt i artikkel 53 er deponert.
- (2) Deretter trer konvensjonen i kraft

- a) for hver stat som ratifiserer, vedtar eller godkjenner den, første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder etter at dens ratifikasjons-, vedtakelses- eller godkjennelsesinstrument er deponert;
- b) for hver stat som tiltrer, første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder etter utløpet av det tidsrom på seks måneder som det er gitt bestemmelser om i artikkel 54 tredje ledd;
- c) for en territorial enhet som konvensjonen er gitt virkning for i overensstemmelse med artikkel 55, første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder etter underrettelsen som er angitt i nevnte artikkel.

Artikkel 58

- (1) En stat som er part i konvensjonen, kan si den opp ved skriftlig underretning til depositaren. Oppsigelsen kan være begrenset til bestemte territoriale enheter som konvensjonen gjelder for.
- (2) Oppsigelsen får virkning første dag i måneden etter utløpet av et tidsrom på tolv måneder etter at underretningen ble mottatt av depositaren. Dersom det i underretningen er angitt en lengre oppsigelsesperiode, får oppsigelsen virkning etter utløpet av denne lengre periode.

Artikkel 59

Depositaren skal underrette medlemsstatene i Haagkonferansen for internasjonal privatrett og stater som har tiltrådt konvensjonen i henhold til artikkel 54 om:

- a) De undertegninger, ratifikasjoner, vedtakelser og godkjenninger som nevnt i artikkel 53;
- b) de tiltredelser og innsigelser mot tiltredelser som nevnt i artikkel 54;
- c) datoen da konvensjonen trer i kraft i henhold til artikkel 57;
- d) de erklæringer som er nevnt i artikkel 32 annet ledd og artikkel 55;
- e) de avtaler som er nevnt i artikkel 37;
- f) de forbehold som er nevnt i artikkel 51 annet ledd, og tilbaketrekninger som nevnt i artikkel 56 annet ledd;
- g) de oppsigelser som er nevnt i artikkel 58.

Til vitne om dette har de undertegnede etter behørig fullmakt undertegnet denne konvensjon.

Utfærdiget i Haag 13. januar 2000 på engelsk og fransk, hvorav begge har samme gyldighet, i ett eksemplar som skal deponeres hos regjeringens arkiv i kongeriket Nederland; en bevitnet kopi skal sendes via diplomatiske kanaler til hver av medlemsstatene i Haagkonferansen for internasjonal privatrett.

Vedlegg 2

CONVENTION ON THE INTERNATIONAL PROTECTION OF ADULTS

(Concluded 13 January 2000)

The States signatory to the present Convention,

Considering the need to provide for the protection in international situations of adults who, by reason

of an impairment or insufficiency of their personal faculties, are not in a position to protect their interests,

Wishing to avoid conflicts between their legal systems in respect of jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of measures for the protection of adults,

Recalling the importance of international co-operation for the protection of adults,

Affirming that the interests of the adult and respect for his or her dignity and autonomy are to be primary considerations,

Have agreed on the following provisions –

CHAPTER I – SCOPE OF THE CONVENTION

Article 1

(1) This Convention applies to the protection in international situations of adults who, by reason of an impairment or insufficiency of their personal faculties, are not in a position to protect their interests.

(2) Its objects are –

- a) to determine the State whose authorities have jurisdiction to take measures directed to the protection of the person or property of the adult;
- b) to determine which law is to be applied by such authorities in exercising their jurisdiction;
- c) to determine the law applicable to representation of the adult;
- d) to provide for the recognition and enforcement of such measures of protection in all Contracting States;
- e) to establish such co-operation between the authorities of the Contracting States as may be necessary in order to achieve the purposes of this Convention.

Article 2

(1) For the purposes of this Convention, an adult is a person who has reached the age of 18 years.

(2) The Convention applies also to measures in respect of an adult who had not reached the age of 18 years at the time the measures were taken.

Article 3

The measures referred to in Article 1 may deal in particular with –

¹ This Convention, including related materials, is accessible on the website of the Hague Conference on Private

International Law (www.hcch.net), under “Conventions”. For the full history of the Convention, see Hague Conference on Private International Law, *Proceedings of the Special Commission of a diplomatic character* (1999), Tome II, *Protection of adults* (ISBN 90-808014-1-0, 461 pp.).

- a) the determination of incapacity and the institution of a protective regime;
- b) the placing of the adult under the protection of a judicial or administrative authority;
- c) guardianship, curatorship and analogous institutions;
- d) the designation and functions of any person or body having charge of the adult's person or property, representing or assisting the adult;
- e) the placement of the adult in an establishment or other place where protection can be provided;
- f) the administration, conservation or disposal of the adult's property;
- g) the authorisation of a specific intervention for the protection of the person or property of the adult.

Article 4

(1) The Convention does not apply to –

- a) maintenance obligations;
 - b) the formation, annulment and dissolution of marriage or any similar relationship, as well as legal separation;
 - c) property regimes in respect of marriage or any similar relationship;
 - d) trusts or succession;
 - e) social security;
 - f) public measures of a general nature in matters of health;
 - g) measures taken in respect of a person as a result of penal offences committed by that person;
 - h) decisions on the right of asylum and on immigration;
 - i) measures directed solely to public safety.
- (2) Paragraph 1 does not affect, in respect of the matters referred to therein, the entitlement of a person to act as the representative of the adult.

CHAPTER II – JURISDICTION

Article 5

- (1) The judicial or administrative authorities of the Contracting State of the habitual residence of the adult have jurisdiction to take measures directed to the protection of the adult's person or property.
- (2) In case of a change of the adult's habitual residence to another Contracting State, the authorities of the State of the new habitual residence have jurisdiction.

Article 6

- (1) For adults who are refugees and those who, due to disturbances occurring in their country, are internationally displaced, the authorities of the Contracting State on the territory of which these adults are present as a result of their displacement have the jurisdiction provided for in Article 5, paragraph 1.
- (2) The provisions of the preceding paragraph also apply to adults whose habitual residence cannot be established.

Article 7

- (1) Except for adults who are refugees or who, due to disturbances occurring in their State of nationality, are internationally displaced, the authorities of a Contracting State of which the adult is a national have jurisdiction to take measures for the protection of the person or property of the adult if they consider that they are in a better position to assess the interests of the adult, and after advising the authorities having jurisdiction under Article 5 or Article 6, paragraph 2.
- (2) This jurisdiction shall not be exercised if the authorities having jurisdiction under Article 5, Article 6, paragraph 2, or Article 8 have informed the authorities of the State of which the adult is a national that they have taken the measures required by the situation or have decided that no measures should be taken or that proceedings are pending before them.
- (3) The measures taken under paragraph 1 shall lapse as soon as the authorities having jurisdiction under Article 5, Article 6, paragraph 2, or Article 8 have taken measures required by the situation or have decided that no measures are to be taken. These authorities shall inform accordingly the authorities which have taken measures in accordance with paragraph 1.

Article 8

- (1) The authorities of a Contracting State having jurisdiction under Article 5 or Article 6, if they consider that such is in the interests of the adult, may, on their own motion or on an application by the authority of another Contracting State, request the authorities of one of the States mentioned in paragraph 2 to take measures for the protection of the person or property of the adult. The request may relate to all or some aspects of such protection.
- (2) The Contracting States whose authorities may be addressed as provided in the preceding paragraph are –
- a) a State of which the adult is a national;
 - b) the State of the preceding habitual residence of the adult;
 - c) a State in which property of the adult is located;
 - d) the State whose authorities have been chosen in writing by the adult to take measures directed to his or her protection;

e) the State of the habitual residence of a person close to the adult prepared to undertake his or her protection;

f) the State in whose territory the adult is present, with regard to the protection of the person of the adult.

(3) In case the authority designated pursuant to the preceding paragraphs does not accept its jurisdiction, the authorities of the Contracting State having jurisdiction under Article 5 or Article 6 retain jurisdiction.

Article 9

The authorities of a Contracting State where property of the adult is situated have jurisdiction to take

measures of protection concerning that property, to the extent that such measures are compatible with those taken by the authorities having jurisdiction under Articles 5 to 8.

Article 10

(1) In all cases of urgency, the authorities of any Contracting State in whose territory the adult or property belonging to the adult is present have jurisdiction to take any necessary measures of protection.

(2) The measures taken under the preceding paragraph with regard to an adult habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 9 have taken the measures required by the situation.

(3) The measures taken under paragraph 1 with regard to an adult who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in each Contracting State as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

(4) The authorities which have taken measures under paragraph 1 shall, if possible, inform the authorities of the Contracting State of the habitual residence of the adult of the measures taken.

Article 11

(1) By way of exception, the authorities of a Contracting State in whose territory the adult is present have jurisdiction to take measures of a temporary character for the protection of the person of the adult which have a territorial effect limited to the State in question, in so far as such measures are compatible with those already taken by the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 8, and after advising the authorities having jurisdiction under Article 5.

(2) The measures taken under the preceding paragraph with regard to an adult habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 8 have taken a decision in respect of the measures of protection which may be required by the situation.

Article 12

Subject to Article 7, paragraph 3, the measures taken in application of Articles 5 to 9 remain in force

according to their terms, even if a change of circumstances has eliminated the basis upon which jurisdiction was founded, so long as the authorities which have jurisdiction under the Convention have

not modified, replaced or terminated such measures.

CHAPTER III – APPLICABLE LAW

Article 13

(1) In exercising their jurisdiction under the provisions of Chapter II, the authorities of the Contracting States shall apply their own law.

(2) However, in so far as the protection of the person or the property of the adult requires, they may exceptionally apply or take into consideration the law of another State with which the situation has a substantial connection.

Article 14

Where a measure taken in one Contracting State is implemented in another Contracting State, the

conditions of its implementation are governed by the law of that other State.

Article 15

(1) The existence, extent, modification and extinction of powers of representation granted by an adult, either under an agreement or by a unilateral act, to be exercised when such adult is not in a position to protect his or her interests, are governed by the law of the State of the adult's habitual residence at the time of the agreement or act, unless one of the laws mentioned in paragraph 2 has been designated expressly in writing.

(2) The States whose laws may be designated are –

- a) a State of which the adult is a national;
- b) the State of a former habitual residence of the adult;
- c) a State in which property of the adult is located, with respect to that property.

(3) The manner of exercise of such powers of representation is governed by the law of the State in which they are exercised.

Article 16

Where powers of representation referred to in Article 15 are not exercised in a manner sufficient to guarantee the protection of the person or property of the adult, they may be withdrawn or modified by

measures taken by an authority having jurisdiction under the Convention. Where such powers of representation are withdrawn or modified, the law referred to in Article 15 should be taken into consideration to the extent possible.

Article 17

(1) The validity of a transaction entered into between a third party and another person who would be entitled to act as the adult's representative under the law of the State where the transaction was concluded cannot be contested, and the third party cannot be held liable, on the sole ground that the other person was not entitled to act as the adult's representative under the law designated by the provisions of this Chapter, unless the third party knew or should have known that such capacity was governed by the latter law.

(2) The preceding paragraph applies only if the transaction was entered into between persons present on the territory of the same State.

Article 18

The provisions of this Chapter apply even if the law designated by them is the law of a non-Contracting State.

Article 19

In this Chapter the term 'law' means the law in force in a State other than its choice of law rules.

Article 20

This Chapter does not prevent the application of those provisions of the law of the State in which the adult is to be protected where the application of such provisions is mandatory whatever law would otherwise be applicable.

Article 21

The application of the law designated by the provisions of this Chapter can be refused only if this application would be manifestly contrary to public policy.

CHAPTER IV – RECOGNITION AND ENFORCEMENT

Article 22

(1) The measures taken by the authorities of a Contracting State shall be recognised by operation of law in all other Contracting States.

(2) Recognition may however be refused –

- a) if the measure was taken by an authority whose jurisdiction was not based on, or was not in accordance with, one of the grounds provided for by the provisions of Chapter II;
- b) if the measure was taken, except in a case of urgency, in the context of a judicial or

administrative proceeding, without the adult having been provided the opportunity to be heard, in violation of fundamental principles of procedure of the requested State;
 c) if such recognition is manifestly contrary to public policy of the requested State, or conflicts with a provision of the law of that State which is mandatory whatever law would otherwise be applicable;
 d) if the measure is incompatible with a later measure taken in a non-Contracting State which would have had jurisdiction under Articles 5 to 9, where this later measure fulfils the requirements for recognition in the requested State;
 e) if the procedure provided in Article 33 has not been complied with.

Article 23

Without prejudice to Article 22, paragraph 1, any interested person may request from the competent authorities of a Contracting State that they decide on the recognition or non-recognition of a measure taken in another Contracting State. The procedure is governed by the law of the requested State.

Article 24

The authority of the requested State is bound by the findings of fact on which the authority of the State where the measure was taken based its jurisdiction.

Article 25

(1) If measures taken in one Contracting State and enforceable there require enforcement in another Contracting State, they shall, upon request by an interested party, be declared enforceable or registered for the purpose of enforcement in that other State according to the procedure provided in the law of the latter State.
 (2) Each Contracting State shall apply to the declaration of enforceability or registration a simple and rapid procedure.
 (3) The declaration of enforceability or registration may be refused only for one of the reasons set out in Article 22, paragraph 2.

Article 26

Without prejudice to such review as is necessary in the application of the preceding Articles, there shall be no review of the merits of the measure taken.

Article 27

Measures taken in one Contracting State and declared enforceable, or registered for the purpose of enforcement, in another Contracting State shall be enforced in the latter State as if they had been taken by the authorities of that State. Enforcement takes place in accordance with the law of the requested State to the extent provided by such law.

CHAPTER V – CO-OPERATION

Article 28

(1) A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention on such authorities.
 (2) Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial units shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial or personal extent of their functions. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which any communication may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

Article 29

(1) Central Authorities shall co-operate with each other and promote co-operation amongst the competent authorities in their States to achieve the purposes of the Convention.
 (2) They shall, in connection with the application of the Convention, take appropriate steps to provide information as to the laws of, and services available in, their States relating to the protection of adults.

Article 30

The Central Authority of a Contracting State, either directly or through public authorities or other bodies, shall take all appropriate steps to –

- a) facilitate communications, by every means, between the competent authorities in situations to which the Convention applies;
- b) provide, on the request of a competent authority of another Contracting State, assistance in discovering the whereabouts of an adult where it appears that the adult may be present and in need of protection within the territory of the requested State.

Article 31

The competent authorities of a Contracting State may encourage, either directly or through other bodies, the use of mediation, conciliation or similar means to achieve agreed solutions for the protection of the person or property of the adult in situations to which the Convention applies.

Article 32

- (1) Where a measure of protection is contemplated, the competent authorities under the Convention, if the situation of the adult so requires, may request any authority of another Contracting State which has information relevant to the protection of the adult to communicate such information.
- (2) A Contracting State may declare that requests under paragraph 1 shall be communicated to its authorities only through its Central Authority.
- (3) The competent authorities of a Contracting State may request the authorities of another Contracting State to assist in the implementation of measures of protection taken under this Convention.

Article 33

- (1) If an authority having jurisdiction under Articles 5 to 8 contemplates the placement of the adult in an establishment or other place where protection can be provided, and if such placement is to take place in another Contracting State, it shall first consult with the Central Authority or other competent authority of the latter State. To that effect it shall transmit a report on the adult together with the reasons for the proposed placement.
- (2) The decision on the placement may not be made in the requesting State if the Central Authority or other competent authority of the requested State indicates its opposition within a reasonable time.

Article 34

In any case where the adult is exposed to a serious danger, the competent authorities of the Contracting State where measures for the protection of the adult have been taken or are under consideration, if they are informed that the adult's residence has changed to, or that the adult is present in, another State, shall inform the authorities of that other State about the danger involved and the measures taken or under consideration.

Article 35

An authority shall not request or transmit any information under this Chapter if to do so would, in its opinion, be likely to place the adult's person or property in danger, or constitute a serious threat to the liberty or life of a member of the adult's family.

Article 36

- (1) Without prejudice to the possibility of imposing reasonable charges for the provision of services, Central Authorities and other public authorities of Contracting States shall bear their own costs in applying the provisions of this Chapter.
- (2) Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States concerning the allocation of charges.

Article 37

Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States with a view to improving the application of this Chapter in their mutual relations. The States which have

concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary of the Convention.

CHAPTER VI – GENERAL PROVISIONS

Article 38

(1) The authorities of the Contracting State where a measure of protection has been taken or a power of representation confirmed may deliver to the person entrusted with protection of the adult's person or property, on request, a certificate indicating the capacity in which that person is entitled to act and the powers conferred.

(2) The capacity and powers indicated in the certificate are presumed to be vested in that person as of the date of the certificate, in the absence of proof to the contrary.

(3) Each Contracting State shall designate the authorities competent to draw up the certificate.

Article 39

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which they were gathered or transmitted.

Article 40

The authorities to whom information is transmitted shall ensure its confidentiality, in accordance with the law of their State.

Article 41

All documents forwarded or delivered under this Convention shall be exempt from legalisation or any analogous formality.

Article 42

Each Contracting State may designate the authorities to which requests under Article 8 and Article 33 are to be addressed.

Article 43

(1) The designations referred to in Article 28 and Article 42 shall be communicated to the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law not later than the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval of the Convention or of accession thereto. Any modifications thereof shall also be communicated to the Permanent Bureau.

(2) The declaration referred to in Article 32, paragraph 2, shall be made to the depositary of the Convention.

Article 44

A Contracting State in which different systems of law or sets of rules of law apply to the protection of the person or property of the adult shall not be bound to apply the rules of the Convention to conflicts solely between such different systems or sets of rules of law.

Article 45

In relation to a State in which two or more systems of law or sets of rules of law with regard to any matter dealt with in this Convention apply in different territorial units –

a) any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit;

b) any reference to the presence of the adult in that State shall be construed as referring to presence in a territorial unit;

c) any reference to the location of property of the adult in that State shall be construed as referring to location of property of the adult in a territorial unit;

d) any reference to the State of which the adult is a national shall be construed as referring to the territorial unit designated by the law of that State or, in the absence of relevant rules, to the

territorial unit with which the adult has the closest connection;

e) any reference to the State whose authorities have been chosen by the adult shall be construed – as referring to the territorial unit if the adult has chosen the authorities of this territorial unit;

– as referring to the territorial unit with which the adult has the closest connection if the adult has chosen the authorities of the State without specifying a particular territorial unit within the State;

f) any reference to the law of a State with which the situation has a substantial connection shall be construed as referring to the law of a territorial unit with which the situation has a substantial connection;

g) any reference to the law or procedure or authority of the State in which a measure has been taken shall be construed as referring to the law or procedure in force in such territorial unit or authority of the territorial unit in which such measure was taken;

h) any reference to the law or procedure or authority of the requested State shall be construed as referring to the law or procedure in force in such territorial unit or authority of the territorial unit in which recognition or enforcement is sought;

i) any reference to the State where a measure of protection is to be implemented shall be construed as referring to the territorial unit where the measure is to be implemented;

j) any reference to bodies or authorities of that State, other than Central Authorities, shall be construed as referring to those authorised to act in the relevant territorial unit.

Article 46

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which comprises two or more territorial units each of which has its own system of law or set of rules of law in

respect of matters covered by this Convention, the following rules apply –

a) if there are rules in force in such a State identifying which territorial unit's law is applicable, the law of that unit applies;

b) in the absence of such rules, the law of the relevant territorial unit as defined in Article 45 applies.

Article 47

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which has two

or more systems of law or sets of rules of law applicable to different categories of persons in respect

of matters covered by this Convention, the following rules apply –

a) if there are rules in force in such a State identifying which among such laws applies, that law applies;

b) in the absence of such rules, the law of the system or the set of rules of law with which the adult has the closest connection applies.

Article 48

In relations between the Contracting States this Convention replaces the *Convention concernant l'interdiction et les mesures de protection analogues*, signed at The Hague 17 July 1905.

Article 49

(1) The Convention does not affect any other international instrument to which Contracting States are Parties and which contains provisions on matters governed by this Convention, unless a contrary declaration is made by the States Parties to such instrument.

(2) This Convention does not affect the possibility for one or more Contracting States to conclude agreements which contain, in respect of adults habitually resident in any of the States Parties to such agreements, provisions on matters governed by this Convention.

(3) Agreements to be concluded by one or more Contracting States on matters within the scope of this Convention do not affect, in the relationship of such States with other Contracting States, the application of the provisions of this Convention.

(4) The preceding paragraphs also apply to uniform laws based on special ties of a regional or other nature between the States concerned.

Article 50

- (1) The Convention shall apply to measures only if they are taken in a State after the Convention has entered into force for that State.
- (2) The Convention shall apply to the recognition and enforcement of measures taken after its entry into force as between the State where the measures have been taken and the requested State.
- (3) The Convention shall apply from the time of its entry into force in a Contracting State to powers of representation previously granted under conditions corresponding to those set out in Article 15.

Article 51

- (1) Any communication sent to the Central Authority or to another authority of a Contracting State shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into the official language or one of the official languages of the other State or, where that is not feasible, a translation into French or English.
- (2) However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 56, object to the use of either French or English, but not both.

Article 52

The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals convoke a Special Commission in order to review the practical operation of the Convention.

CHAPTER VII – FINAL CLAUSES

Article 53

- (1) The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law on 2 October 1999.
- (2) It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

Article 54

- (1) Any other State may accede to the Convention after it has entered into force in accordance with Article 57, paragraph 1.
- (2) The instrument of accession shall be deposited with the depositary.
- (3) Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the six months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph *b*) of Article 59. Such an objection may also be raised by States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the depositary.

Article 55

- (1) If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that the Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.
- (2) Any such declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.
- (3) If a State makes no declaration under this Article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 56

- (1) Any State may, not later than the time of ratification, acceptance, approval or accession, or at the time of making a declaration in terms of Article 55, make the reservation provided for in Article 51, paragraph 2. No other reservation shall be permitted.
- (2) Any State may at any time withdraw the reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the depositary.

(3) The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification referred to in the preceding paragraph.

Article 57

(1) The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval referred to in Article 53.

(2) Thereafter the Convention shall enter into force –

a) for each State ratifying, accepting or approving it subsequently, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

b) for each State acceding, on the first day of the month following the expiration of three months after the expiration of the period of six months provided in Article 54, paragraph 3;

c) for a territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 55, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification referred to in that Article.

Article 58

(1) A State Party to the Convention may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units to which the Convention applies.

(2) The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period.

Article 59

The depositary shall notify the States Members of the Hague Conference on Private International Law

and the States which have acceded in accordance with Article 54 of the following –

a) the signatures, ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 53;

b) the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 54;

c) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 57;

d) the declarations referred to in Article 32, paragraph 2, and Article 55;

e) the agreements referred to in Article 37;

f) the reservation referred to in Article 51, paragraph 2, and the withdrawal referred to in Article 56, paragraph 2;

g) the denunciations referred to in Article 58.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the 13th day of January, 2000, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through

diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International

Law.